

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ

Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Využití sociálních sítí v ochraně obyvatelstva

Usability of Social Networks in Civil Protection

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Civilní nouzové plánování

Vedoucí práce: kpt. Ing. Mgr. Hynek Černý

Denisa Kroužková

Kladno, květen 2017

Zadání práce – všitý list formuláře Zadání bakalářské/diplomové práce –
originál v jedné vazbě, ofocený originál ve druhé vazbě.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem Využití sociálních sítí v ochraně obyvatelstva vypracovala samostatně a použila k tomu úplný výčet citací použitých pramenů, které uvádím v seznamu přiloženém k diplomové práci.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V dne

.....

Bc. Denisa Kroužková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat kpt. Ing. Mgr. Hynkovi Černému za jeho odborné vedení, nápady a cenné rady při psaní diplomové práce. Velké díky patří skupině plánování, oddělení krizového managementu odboru „Kancelář ředitele magistrátu“ Magistrátu hlavního města Prahy, za jejich podporu a konzultace při zpracování práce.

Abstrakt

Obsahem diplomové práce je problematika využití sociálních sítí v systému ochrany obyvatelstva. Práce je zaměřena na současný systém ochrany obyvatelstva a možnosti jeho změny v návaznosti na aktuální potřeby a možnosti.

V teoretické části je popsán současný systém ochrany obyvatelstva, vysvětleny základní pojmy a legislativa. Dále je zmíněn vývoj internetu a sociálních sítí, včetně popsaní vybraných sociálních sítí, které jsou masově využívány.

Empirická část je složena z informací získaných od široké a odborné veřejnosti, na základě nichž jsou vyhodnoceny stanovené hypotézy, navrhnuty možnosti řešení pro zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva. Současně jsou identifikována rizika související s problematikou. Pro lepší přehlednost výsledků jsou použity grafy a matice SWOT analýzy. V diskusi jsou uvedeny zahraniční zkušenosti s využíváním sociálních sítí.

Závěrem jsou shrnuty výsledky, zjištěná pozitiva a negativa, přičemž je nabízena odpověď na otázku, zda sociální sítě zapojit do ochrany obyvatelstva či nikoliv.

Klíčová slova: ochrana obyvatelstva, nová média, sociální sítě, mimořádná událost, krizová situace

Abstract

The Diploma thesis deals with the use of social networks within the scope of population protection. The thesis is focused on the contemporary system of population protection and options of its modifications reflecting current needs and possibilities.

The theoretical part describes contemporary system of population protection, it also explains fundamental notions and legislature. This part furthermore outlines development of internet and social networks, including description of selected, widely used social networks.

The empirical part consists of information obtained from general and professional public on the basis of which the stated hypotheses are evaluated and possible solutions for the involvement of social networks in population protection are proposed. The thesis simultaneously identifies related risks. To better clarify the results, graphs and matrixes of SWOT analysis are used. The discussion includes foreign experience with social network employment.

The conclusion contains summarized results and identified positives and negatives, whilst it offers an answer to the question whether to employ social networks in the population protection or not.

Key words: population protection, new media, social networks, emergency situation, extraordinary event.

Obsah

1	Úvod	9
2	Současný stav	11
2.1	Vysvětlení pojmů	11
2.2	Základní právní předpisy týkající se problematiky	14
2.3	Systém ochrany obyvatelstva v České republice.....	15
2.3.1	Historie ochrany obyvatelstva.....	15
2.3.2	Současný systém ochrany obyvatelstva	19
2.3.3	Opatření ochrany obyvatelstva	21
2.4	Dobrovolnická pomoc	28
2.5	Internet.....	30
2.5.1	Historie.....	30
2.6	Sociální sítě.....	33
2.6.1	Historie internetových sociálních sítí	35
2.6.2	Vybrané sociální sítě	38
2.7	Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám	40
3	Cíle práce	42
4	Metodika	43
4.1	Popis výzkumného šetření.....	43
4.2	Stanovení výzkumného vzorku	43
4.3	Výzkumný nástroj.....	44
4.4	Stanovení hypotéz.....	45
5	Výsledky SWOT analýzy.....	46
5.1	Výsledky průzkumu	46

6	Výsledky průzkumu	50
6.1	Průzkum názoru široké veřejnosti.....	50
6.1.1	Dílčí shrnutí průzkumu	70
6.2	Průzkum názoru pracovníků krizového řízení	71
6.2.1	Dílčí shrnutí průzkumu	75
7	Vyhodnocení hypotéz	76
8	Diskuse	78
8.1	Shrnutí.....	86
9	Závěr.....	87
10	Seznam použitých zkratk	89
11	Seznam použité literatury	90
11.1	Právní předpisy	96
11.2	Ostatní zdroje.....	97
12	Seznam použitých obrázků.....	98
13	Seznam příloh	100

1 Úvod

Sociální sítě jsou součástí každodenního života miliónů lidí, kteří skrze ně komunikují, vyhledávají přátele, sdílejí fotografie, nebo zde jen relaxují. Masivní nárůst nových médií, kterými jsou i sociální sítě, se projevuje v mnohých lidských činnostech. Setkáváme se s nimi v případě reklamy, informování o nových výrobcích, kulturních akcích v našem okolí či využití v rámci firemní komunikace. Je tedy otázkou, zda by nebylo možné sociální sítě, využít i v systému ochrany obyvatelstva a zavést je jako oficiální médium pro komunikaci s občany.

O reálnosti využití sociálních sítí mě přesvědčila i vlastní babička, která ve věku téměř sedmdesáti let, také podlela trendu sociálních sítí a založila si vlastní účet na Facebooku. Na základě této zkušenosti mě napadla myšlenka, zda by nebylo možné, využít toto lavinové šíření i ku prospěchu ochrany obyvatelstva, ať už v rámci preventivně výchovné činnosti, nebo varování obyvatelstva před hrozícím nebezpečím.

Svoji diplomovou práci jsem si vybrala na základě své zkušenosti a konzultace s odborníky z oblasti ochrany obyvatelstva a jejich zkušenostmi se sociálními sítěmi. Systém ochrany obyvatelstva by měl být dynamický a odrážet potřeby a změny moderní doby. Je tedy na místě i otázka na využití sociálních sítí, jako dynamicky se rozvíjejícího média, které se stále více šíří mezi lidskou populací.

Na zakomponování sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva neexistuje jednoznačná odpověď, ano či ne. Musí se zohlednit několik úhlů pohledu, finanční zajištění, nebo dostupnost médií mezi občany. Největší problém může nastat v samotných lidech a jejich ochotě k využívání nových systémů. Je tedy nutné zjistit názor široké veřejnosti na danou problematiku, a také názor odborníků na ochranu obyvatelstva a krizové řízení.

Cílem diplomové práce je zjištění potřebných informací k tomu, abychom došli k závěru, zda je vhodné sociální sítě v ochraně obyvatelstva využívat, nebo ne. K tomuto účelu je využit nestandardizovaný dotazník pro zjištění názoru široké veřejnosti a druhý nestandardizovaný dotazník k zjištění názoru odborné veřejnosti. K určení silných a slabých stránek zapojení sociálních sítí je využita metoda SWOT analýzy. Na základě získaných informací jsou navržena řešení, zapojení sociálních sítí do ochrany obyvatelstva a případné nedostatky. Současně jsou v diskusi uvedeny zahraniční zkušenosti, které jsou srovnány s výsledky, kterých bylo dosaženo pomocí dotazníkových šetření.

Diplomová práce je využitelná jako podklad pro pracovníky ochrany obyvatelstva a krizového řízení, při rozhodování, zda sociální sítě využít pro své potřeby či nikoliv.

2 Současný stav

2.1 Vysvětlení pojmů

V souvislosti se sociálními sítěmi a ochranou obyvatelstva se vyskytuje několik důležitých pojmů, které budou na následujících řádkách vysvětleny.

Sociální síť je pojem, který může mít několik rovin významu. V sociologii se jedná o propojenou skupinu lidí, kteří se navzájem ovlivňují, přičemž mohou (ale nemusí) být příbuzní. Sociální síť se tvoří na základě společných zájmů, rodinných vazeb, nebo z jiných pragmatických důvodů (kulturní, ekonomický či politický zájem).

V oblasti internetu se jedná o každý systém, který umožňuje vytvářet a udržovat seznam vzájemně propojených kontaktů, přátel. [1]

Pro naše účely se jedná především o Facebook, Twitter, Instagram, Youtube nebo například WhatsApp. Jednotlivé sociální sítě jsou popsány v samostatné kapitole.

Mimořádná událost (dále jen „MU“) ve znění § 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

V diplomové práci myslíme všechny typy mimořádných událostí, o kterých je možno informovat veřejnost. Příkladem může být požár, porucha vodovodního řadu, teroristický útok, povodně a další.

Krizová situace (dále jen „KS“) ve znění § 2 písm. b) zákona č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů, je mimořádná událost podle zákona o integrovaném záchranném systému, narušení kritické

infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav, nebo stav ohrožení státu.

Ochrana obyvatelstva ve znění § 2 písm. e) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, je plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany života, zdraví a majetku.

Dle Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 je ochrana obyvatelstva chápána jako soubor činností a postupů věcně příslušných orgánů a dalších zainteresovaných orgánů, organizací, složek a obyvatelstva, prováděných s cílem minimalizace negativních dopadů možných MU a KS na zdraví a životy lidí a jejich životní podmínky. [2]

Systému ochrany obyvatelstva a jednotlivým prvkům je věnována celá kapitola, kde jsou více rozebrány činnosti, úkoly a zabezpečení systému.

Preventivně výchovná činnost je souhrn organizačních, technických a provozních opatření a činností zaměřených na výchovu obyvatelstva s cílem předcházet vzniku mimořádných událostí a v případě jejich vzniku dosáhnout zmírnění nežádoucích dopadů MU na zdraví, životy, majetek či životní prostředí odpovídajícím chováním obyvatelstva. [3]

Informování dle § 4 vyhlášky č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, informování právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních a způsobu jejich provedení.

Veřejná správa ve znění § 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, je službou veřejnosti.

Lze chápat jako souhrn veřejně prospěšných činností, které sledují veřejný (státní, obecní) zájem (cíl). Nebo jako soubor osob a institucí, orgánů a subjektů

veřejné správy, které vykonávají veřejně prospěšnou činnost. Systém veřejné správy zahrnuje dva subsystémy – státní správu a samosprávu. [4]

Státní správa je veřejnou správou uskutečňovanou státem. Státní správa je nezastupitelnou součástí veřejné správy. Představuje jednu z forem činnosti státu formu, jejímž posláním je realizace moci státu. Jako projev činnosti orgánů státní správy se jedná o vztahy, kde na jedné straně vystupují orgány státní moci, které vykonávají činnost státní správy a na druhé straně objekty, na které působí státní správa a vůči nimž je státní správa vykonávána. [5]

Samospráva je veřejná správa, která je uskutečňována jinými veřejnoprávními subjekty než je stát. Jedná se o subjekty označované jako veřejnoprávní korporace. [5]

Kybernetická bezpečnost souhrn právních, organizačních, technických a vzdělávacích prostředků směřujících k zajištění ochrany kybernetického prostoru.

Jelikož se sociální sítě vyskytují v kybernetickém a mohou být terčem útoku, je nutné se bavit i o oblasti kybernetické bezpečnosti. [3]

Integrovaný záchranný systém ve znění § 2 odstavce 1 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých předpisů, se integrovaným záchranným systémem rozumí koordinovaný postup složek při přípravě na mimořádné události, při provádění záchranných a likvidačních prací.

Složkami integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“) jsou Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen „HZS ČR“) a jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby (dále jen „ZZS“) a Policie České republiky (dále jen „PČR“). Všechny tyto složky jsou součástí

systemu ochrany obyvatelstva, a tudíž mohou také uvažovat o začlenění sociálních sítí do svých systémů.

2.2 Základní právní předpisy týkající se problematiky

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

- informuje o bezpečnostní radě státu,
- seznamuje s krizovými stavy (nouzový stav, stav ohrožení státu),
- definuje účast státu při zajišťování bezpečnosti republiky.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých předpisů

- vymezuje IZS, stanovuje složky,
- definuje pojem ochrana obyvatelstva,
- při přípravě na MU, při záchranných a likvidačních pracích, při ochraně obyvatelstva a po vyhlášení krizového stavu stanovuje:
 - pravomoc a působnost složek IZS,
 - pravomoc a působnost orgánů státní správy a územní samosprávy,
 - práva a povinnosti právnických a fyzických osob.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých předpisů

- definuje pojmy – krizová opatření, stav nebezpečí,
- vyjmenovává orgány krizového řízení a popisuje jejich práva a povinnosti za krizových stavů,
- práva a povinnosti právnických a fyzických osob,
- sankce za nesplnění povinností a náhrady výdajů a škod.

Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva

- postup zřizování zařízení civilní ochrany,

- stanovuje způsoby informování právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních,
- technické, provozní a organizační zabezpečení jednotného systému varování,
- konkretizuje plnění úkolů evakuace, ukrytí a nouzového přežití.

Zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů

- systém zajištění kybernetické bezpečnosti,
- stav kybernetického nebezpečí,
- výkon státní správy,
- kontrola, nápravná opatření a správní delikty.

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 (schválena usnesením vlády ČR č. 805 ze dne 23. 10. 2013)

- poslání a rámec ochrany obyvatelstva,
- analýza současného stavu,
- strategické cíle a priority ochrany obyvatelstva do roku 2030,
- koncepce rozvoje významných oblastí ochrany obyvatelstva,
- základní úkoly pro realizaci stanovených priorit. [6]

2.3 Systém ochrany obyvatelstva v České republice

2.3.1 Historie ochrany obyvatelstva

Jestliže dnes mluvíme o modernizaci ochrany obyvatelstva zapojením sociálních sítí, je důležité znát vývoj systému v České republice a události, které ho ovlivňovaly. I v dnešní době musíme reagovat na změny bezpečnostního prostředí, jako tomu bylo v minulosti.

Vývoj do roku 1918

Do roku 1918 nemluvíme o žádném systému, nýbrž se jedná o logické činnosti vykonávané na základě zkušeností obyvatel. Mezi tyto činnosti patří výběr bydliště mimo dosah některé z přírodních katastrof. Později bylo nutné předcházet ozbrojeným konfliktům převážně přesunem do jeskyň nebo úzkých údolí, která se lépe bránila.

S nástupem průmyslové revoluce začaly obyvatele ohrožovat i průmyslové havárie a větší ozbrojené střety (První světová válka).

Vývoj v letech 1918 – 1934

Následkem První světové války, leteckých útoků, používání bojových chemických látek, bylo potřeba chránit civilní obyvatelstvo. Vznikají dobrovolné činnosti členů Československého červeného kříže, hasičů nebo členů tělovýchovných a skautských organizací. Tito dobrovolníci jsou postupně začleňováni do místních výborů Ústředí ochrany obyvatelstva, které bylo zřízeno ministerstvem národní obrany.

Vývoj v letech 1935 – 1938

Dne 11. dubna 1935 byl schválen zákon č. 82, o ochraně a obraně proti leteckým útokům, který reagoval na hrozbu válečného konfliktu. Zákonem byla ustanovena organizace Civilní protiletecké ochrany (dále jen „CPO“). Ústředně organizaci řídilo Ministerstvo vnitra. Na základě zákona vznikly také poradní výbory civilní protiletecké ochrany v jednotlivých městech. Systém se zaměřoval především na větší města s průmyslovou výrobou, která byla pravděpodobným cílem leteckého útoku. Systém tedy nebyl koncipován na plošnou ochranu obyvatelstva. Hlavním úkolem nové organizace bylo zabezpečit obyvatelstvo plynovými maskami a dostatečným množstvím veřejných úkrytů.

Vývoj v letech 1939 - 1945

V době Protektorátu Čechy a Morava přešlo veškeré řízení CPO na protektorátní policii, která zajišťovala součinnost všech ostatních složek – hlavně Červeného kříže a hasičů. V roce 1941 byly všechny složky CPO začleněny do Luftschuzu, a tím zrušena všechna nařízení a směrnice CPO. Úkolem CPO bylo chránit území před následky leteckých útoků. Hlavními úkoly bylo varování obyvatelstva protileteckou výstražnou službou, pomoc při eliminaci škod bezpečnostní a pomocnou službou, ochrana osob v průmyslových podnicích závodní protileteckou ochranou. Poslední činností byla ochrana osob ve veřejných a soukromých objektech svépomocnou ochranou.

Vývoj v letech 1945 - 1951

Po Druhé světové válce došlo k zmenšení opatření proti vzdušným útokům a od roku 1946 docházelo k likvidaci protiletecké ochrany (odstraňování staveb, zařízení, organizačních struktur apod.). Po únoru 1948 se změnil přístup k civilní ochraně a začaly se formulovat materiálně technické požadavky, personální zabezpečení a celkový obsah civilní ochrany.

Vývoj v letech 1951 - 1957

Dne 13. července 1951 vláda přijala usnesení o tom, že se zřizuje civilní obrana, jejímž úkolem je obrana obyvatelstva, míst a závodů, především před vzdušnými útoky. Řízení přísluší Ministerstvu vnitra. Za zřízení civilní obrany v obcích, okresech a krajích jsou zodpovědní předsedové národních výborů. Příloha usnesení obsahovala základní úkoly a povinnosti v oblasti civilní obrany. Opatření civilní obrany byla zaměřována na ochranu proti konvenčním zbraním a bojovým otravným látkám. Dále dochází k roztřídění a kategorizaci objektů podle pravděpodobnosti možného útoku.

Vývoj v letech 1958 - 1975

V tomto období se civilní obrana zaměřuje zejména na ochranu před zbraněmi hromadného ničení. Bylo přijato usnesení vlády č. 49 o civilní obraně Republiky československé s přílohou směrnice o civilní obraně Republiky československé, které rušilo nařízení z roku 1951, ale základní principy řízení zůstaly. Směrnice zavádí nové úkoly v rámci civilní obrany – seznamování obyvatelstva se způsoby ochrany, příprava vnitřní evakuace, maskování důležitých objektů, poskytování pomoci obyvatelům zasaženým nepřátelským vzdušným útokem, provádění potřebných pyrotechnických prací a dalších.

Se změnou územně administrativního členění dochází ke zrušení zákona č. 82 z roku 1935, zákona č. 75 z roku 1938 a jsou nahrazeny zákonem č. 40 o obraně Československé socialistické republiky.

V roce 1962 došlo k přijetí koncepce civilní obrany a národního hospodářství, která zhodnotila, že není možné obyvatelstvo plně ochránit před účinky zbraní hromadného ničení, ale lze snížit ztráty na životech a zdraví občanů. Za hlavní prostředek k snížení ztrát se považuje evakuace, ukrytí a vybavení osob prostředky individuální protichemické ochrany.

Vývoj v letech 1975 – 1989

Ve zmíněných letech se systém začíná zaměřovat na problematiku živelných pohrom a průmyslových havárií. Dne 1. ledna 1976 dochází k převodu civilní obrany z působnosti Ministerstva vnitra do působnosti Ministerstva obrany, čímž se zajišťují podmínky pro zabezpečení úkolů v období branné pohotovosti státu. Stále dochází k výstavbě stálých úkrytů, aby byl zabezpečen hlavní způsob ochrany obyvatelstva, a to ukrytí. Dochází k diferenciaci ukrytí, čímž má být zabezpečena ochrana v místech, kde je nejvyšší potenciální ohrožení. Cílem bylo zajištění ukrytí pro všechny občany

státu do roku 1990, což bylo ale v rozporu s ekonomickými a technickými možnostmi národního hospodářství.

Vývoj v letech 1989 až 2000

Vzhledem k změnám v politickém a bezpečnostním uspořádání světa se hledal nový způsob ochrany obyvatelstva. Je zrušen systém zaměřený na zvyšování odolnosti národního hospodářství, který měl zajistit činnost za války. Zastavuje se provádění branné výchovy a celkově dochází k omezování činností spojených s přípravou na válečný stav.

Ochrana obyvatelstva začíná odrážet vstup k Severoatlantické alianci a později i k Evropské unii. Dochází k transformaci systému, který se má zaměřovat především na mimořádné události plynoucí z nevojenských ohrožení. Dochází ke změně pojmenování z civilní obrany na civilní ochranu, což lépe reflektuje aktuální situaci.

Usnesením vlády č. 660 ze dne 24. listopadu byly zrušeny štáby civilní ochrany okresů a statutárních měst, jsou nahrazovány oddělením ochrany, která jsou organizačně podřízena odboru obrany a ochrany okresních úřadů.

Usnesením vlády ze dne 20. ledna 1999 dochází opět k převodu agendy civilní ochrany z řízení Ministerstvem obrany do gesce Ministerstva vnitra.

Po povodních v roce 1997 na Moravě vzniká potřeba vytvoření jednotného systému reakce na MU. Vznikají tzv. krizové zákony, zákon o integrovaném záchranném systému, zákon o krizovém řízení a zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy. [7]

2.3.2 Současný systém ochrany obyvatelstva

Jak již bylo řečeno ve vymezení pojmů v úvodu, ochrana obyvatelstva se zabývá především ochranou civilních obyvatel, jak při nebezpečích plynoucích z ozbrojených konfliktů, tak z nebezpečí plynoucích z nevojenských

ohrožení. Je to komplexní systém reagující na hrozby. Součástí úkolů ochrany obyvatelstva je několik oblastí – evakuace, ukrytí, improvizovaná ochrana, dekontaminace, nouzové přežití, monitorování chemické, biologické a radiační situace, humanitární pomoc, záchranné a likvidační práce a především varování a vyrozumění. Některým oblastem se budeme věnovat v následující části textu.

Systém ochrany obyvatelstva v České republice je založen na dvou přístupech. Prvním je proaktivní přístup, který je zaměřen na činnost před vznikem samotné MU. Primárním úkolem je především monitorování aktuální situace, přijetí aktuální právní úpravy, nebo na modernizace jednotného systému varování a vyrozumění. Tuto část vykonávají zejména orgány státní správy, územní samosprávy a další zainteresované subjekty.

Druhý přístup obsahuje minimalizaci rizika na straně chráněného zájmu. Nazýváme ho reaktivním přístupem, jelikož se zaměřuje na ochranu obyvatelstva před následky MU. Přístup realizují především složky IZS a samosprávné celky. Opatření reaktivního přístupu se z hlediska času dělí na opatření ex-ante, což jsou opatření vykonávaná bezprostředně po vzniku MU (varování, evakuace apod.), a na opatření ex-post, jejichž realizace nastává po pomnutí bezprostředního působení MU (dekontaminace, likvidační práce apod.). Stěžejní pro vykonávání všech činností, ať už ex-ante nebo ex-post, je moderní technické vybavení, organizační zabezpečení činností a dokonalá znalost vykonávané činnosti personálem.

Jelikož by systém ochrany obyvatelstva měl reflektovat aktuální bezpečnostní situaci, tak se vytváří Koncepce ochrany obyvatelstva s určitým časovým výhledem, která definuje dosažitelné cíle a stanovuje nástroje a postupy k jejich realizaci.

Koncepce stanovuje pět základních priorit, díky nimž systém dosahuje kýžených cílů. První z priorit je občan, který je základním chráněným zájmem. Jelikož není možné v jednom okamžiku ochránit všechny, je nutné vytvářet systém vzdělávání zejména občanů, ale i veřejné správy. Druhou z priorit jsou zainteresované subjekty, které se zapojí do systému ochrany. Měly by provádět činnosti týkající se realizace preventivních opatření, nebo likvidace následků havárie. Jedná se především o zvýšení odpovědnosti provozovatelů rizikových objektů. Třetí prioritou je kritická infrastruktura. Cílem je zvýšit odolnost prvků proti rizikům, více zapojit subjekty do přípravy na MU, zajistit komunikaci mezi subjekty a státní správou. Čtvrtou skupinou priorit je věda, výzkum a inovace. Důležité je zajistit komunikaci mezi státní sférou, vědeckou a akademickou obcí, aby bylo možné využít teorii v praxi, nalézt nové způsoby řešení výuky odborných pracovníků a využít nové technologie. Poslední prioritou je definování nových úkolů a priorit. Cílem je dosáhnout takového systému, který dokáže pružně reagovat na existující i nově vznikající hrozby, kterým se bude snažit předcházet nebo bude připraven na jejich odvrácení. K tomu, aby bylo možné správně stanovit nové úkoly, je nutné zpracovat analýzu rizik, na kterou nazují další činnosti k optimalizaci systému ochrany obyvatelstva. Je třeba si uvědomit, že nelze počítat jen s přírodními a technickými hrozbami, ale čím dál častěji se vyskytují i hrozby sociální (migrační vlny, stárnutí populace apod.). [8]

2.3.3 Opatření ochrany obyvatelstva

Záchranné a likvidační práce jsou jednou z činností v rámci systému ochrany obyvatelstva. Záchrannými pracemi, dle § 2 písm. c) zákona č. 239/2000 Sb., zákona o integrovaném záchranném systému, se rozumí činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých MU, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin. Likvidačními pracemi se dle § 2 písm. d)

téhož zákona, rozumí činnosti k odstranění následků způsobených MU. Záchranné a likvidační práce spadají do působnosti především složek IZS, které je vykonávají téměř na denním pořádku. Jedná se o dopravní nehody, požáry, úniky nebezpečných látek, odstraňování následků vichřic a další. V těchto případech není nutné vyhlášovat krizový stav, jelikož složky zmíněné MU zvládnou svou běžnou činností. Pokud již nastává stav, kdy není možné situaci zvládnout běžnými opatřeními, dochází k vyhlášení krizového stavu. [8]

Pro účely hodnocení závažnosti MU jsou stanovy stupně poplachu IZS, které předurčují potřeby sil a prostředků pro záchranné a likvidační práce. Stupně poplachu IZS se stanovují na základě druhu MU a jejím rozsahu a na základě koordinace složek při společném zásahu. V rámci IZS existují čtyři stupně poplachu, přičemž čtvrtý stupeň je nejvyšší a je označován jako zvláštní. První dva stupně jsou v gesci velitele zásahu a spadají do běžných činností IZS. Stupeň tři a zvláštní stupeň definují MU většího charakteru, na které se připravujeme v rámci havarijního plánování a zpracováváme havarijní plán kraje. Pokud MU nabývá rozsahu většího než je charakteristika čtvrtého stupně, dochází k vyhlášení krizového stavu. [8, 9]

Varování a informování obyvatelstva současně s vyrozuměním orgánů krizového řízení je základním stavebním kamenem realizace opatření ochrany obyvatelstva na území ohroženém MU. Aktuální je trend v rozšíření zodpovědnosti na provozovatele rizikových objektů (objekty s chemickými látkami, provozovatelé vodních nádrží, provozovatelé objektů s velkou koncentrací osob), kdy je vhodné, aby tito provozovatelé zajišťovali technické prostředky varování.

Pro varování obyvatelstva je v současné době nejčastěji využíván jednotný systém varování a vyrozumění (dále jen „JSVV“). JSVV se skládá z koncových prvků varování a vyrozumění, díky nimž je možné varovat obyvatelstvo

a vyrozumět orgány krizového řízení, a ze systému selektivního radiového návěstí, které umožňuje ovládání koncových prvků.

Základní strukturu systému selektivního radiového návěstí tvoří: vysílací infrastruktura uskutečňující datové spoje mezi jednotlivými částmi systému, zadávací terminál a přenosové cesty, prostřednictvím nichž je umožněn vstup z vyrozumívacích center, a koncové prvky, což jsou přijímače pro ovládání sirén a dalších prvků systému (např. pagerů).

Úkolem koncových prvků varování je bezprostřední předání varovné informace obyvatelstvu prostřednictvím varovného signálu. Koncové prvky varování představuje několik druhů přístrojů. Prvním z nich jsou rotační sirény, od kterých se momentálně ustupuje, a jsou nahrazovány elektronickými sirénami. Přesto jsou nejpočetněji zastoupeny na území České republiky. Jejich výhoda spočívá v dlouhé funkční životnosti, tudíž mohou být nasazovány v místech, kde není specifikováno konkrétní riziko. Princip rotačních sirén je založen na rozkmitání vzduchové masy rotací akustické části, kterou pohání elektrický motor.

Elektronické sirény mají oproti rotačním sirénám možnost sdělovat verbální informaci. Jsou nezávislé na elektrorozvodné síti, jelikož mají zabudovány záložní zdroje. Jejich princip spočívá v elektronicky generovaném signálu v tónovém generátoru řídicí jednotky, nebo reprodukci signálu z audiopaměti. Elektronické sirény se umísťují do lokalit, kde je velká koncentrace lidí.

Třetím typem koncového prvku varování a vyrozumění jsou místní informační systémy, kdy se jedná o rozhlas a kabelové televize. Signál je reprodukován z audiopaměti přístroje. Tento systém je vhodný do území, kde se nachází malá koncentrace osob na velké území.

Všechny typy koncových prvků musí generovat tři typy signálů. Všeobecnou výstrahu, což je varovný signál pro varování obyvatelstva před hrozící MU, zkušební tón, který se ozývá zpravidla první středu v měsíci ve 12 hodin a signál požární poplach, který slouží ke svolání hasičských jednotek.

Informování osob probíhá především skrze veřejnoprávní rozhlas a televizi, a jeho cílem je zvýšení připravenosti obyvatelstva na zvládnutí MU a KS. [8, 10]

Individuální ochrana je u nás zajištěna především prostřednictvím improvizované ochrany, která slouží k bezprostřední ochraně před účinky toxických látek. Chráníme především dýchací cesty a povrch těla. K tomuto účelu lze využít běžně dostupné prostředky, které má každý z nás doma. Například k ochraně hlavy a obličeje použijeme čepici a šálu přes nos a ústa, k ochraně povrchu těla pláštěnku apod. Při improvizované ochraně platí, čím více vrstev, tím větší ochrana.

Ve většině případů slouží improvizovaná ochrana k opuštění nebezpečné zóny s výskytem toxické látky, nebo k dosažení nejbližšího úkrytu, či vytvoření vlastního.

Existují i profesionální prostředky individuální ochrany, mezi které patří ochranné masky, protichemické obleky a další, ale jelikož nejsou běžně dostupné populaci, tak je zde dále nerozvádíme. [7, 11]

Evakuací se, dle § 12 odst. 1 vyhlášky č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, rozumí přemístění osob, zvířat, předmětů kulturní hodnoty, technického zařízení, případně strojů a materiálu k zachování nutné výroby a nebezpečných látek z míst ohrožených MU. Evakuované obyvatelstvo se přemísťuje do míst, kde je zajištěno náhradní

ubytování a stravování, pro evakuované zvířectvo je zajištěno náhradní ustájení a pro věci uskladnění.

Evakuace se vztahuje na všechny, kromě těch osob, které se podílejí na evakuaci, záchranných pracích, nebo na jiné neodkladné činnosti. Přednostně se plánuje pro vybrané skupiny obyvatelstva, děti, osoby zdravotně postižené, osoby umístěné v sociálních a zdravotnických zařízeních, a pro doprovod zmíněných skupin.

Evakuace se plánuje v rámci havarijního plánu kraje, jako jeden z plánů konkrétních činností pro řešení MU, které si vyžadují vyhlášení třetího, nebo zvláštního stupně poplachu. Dále se plánuje ve vnějších havarijních plánech v zónách havarijního plánování jaderných zařízení, nebo pracovišť s velmi významnými zdroji ionizujícího záření, nebo objektů s nebezpečnými chemickými látkami. Opatření se také plánují v místech ohrožených ozbrojeným konfliktem a z území vyčleněného pro potřeby předpokládané bojové činnosti. [9, 12, 13]

Ukrytím rozumíme činnost sloužící k ochraně obyvatelstva před účinky chemických a radiačních látek, ale ukrytí lze využít i při vichřicích, orkánech a podobných klimatických podmínkách.

V podmínkách České republiky existují dva způsoby ukrytí. Ve stálých úkrytech, které by byly využity, v případě vojenského ohrožení především jadernými bombami. Nebo v improvizovaných úkrytech, které by byly při hrozícím nebezpečí (vojenské nebezpečí) zodolněny – zastavěním oken, podepřením stropních částí, vytvořením větracích otvorů a dalšími činnostmi a úkony.

V případě nevojenských ohrožení by k ukrytí bylo využito přirozených ochranných vlastností budov. Jelikož při chemické havárii je rozhodující rychlost ukrytí, kdy nelze zodolňovat budovu, dojde pouze k výběru místa

ukrytí na odvrácené straně od úniku látky, utěsnění oken, dveří a dalších otvorů, vypnutí veškerých větracích přístrojů, případně k dalším jednoduchým činnostem k zabránění vniknutí látky do prostoru úkrytu. [7, 14]

Nouzové přežití je soubor činností, které umožňují přežití obyvatelstva za nouzové situace, kdy nejsou v provozu běžně dostupné systémy. Nouzové přežití zpravidla následuje po dlouhodobé evakuaci, tudíž je zajišťováno v prostorech mimo bydliště evakuovaných. V určitých případech by bylo nouzové přežití zajišťováno i v původních bydlištích, například za nouzových situací v energetice.

Nouzové přežití se zahajuje jeden až dva dny po vzniku MU/KS, do té doby se obyvatelstvo musí předzásobit samo. Opatření jsou prováděna nepřetržitě, až do doby obnovení běžné infrastruktury, nebo do navrácení evakuovaných osob do původních míst bydlišť.

Opatření nouzového přežití zahrnují: nouzové ubytování, kdy je zajišťováno ubytování například v tělocvičnách, nouzové zásobování potravinami, kdy jsou obyvatelstvu dodávány nezbytné potraviny, tento model předpokládá s určitou redukcí množství potravin. Další činností je nouzové zásobování pitnou vodou. Nouzové základní služby obyvatelstvu zahrnují zdravotnické, sociální, hygienické, veterinární, pohřební, dopravní a další služby. K opatřením také patří nouzové dodávky energií (elektřina, teplo, plyn) a humanitární pomoc (materiální, finanční, duchovní a psychologická). [7, 15]

Preventivně výchovná činnost je určena k výchově dětí a vzdělávání obyvatelstva v oblasti ochrany obyvatelstva, případně požární ochrany. Důležitost preventivně výchovné činnosti vyplývá ze statistik, které ukazují neznalost ochrany obyvatelstva širokou veřejností, což znesnadňuje činnost záchranných složek a zvyšuje možnost ztrát na majetku a životech. Cílem preventivně výchovné činnosti je naučit dětské a dospělé obyvatelstvo důležité

informace, jak předcházet MU/KS, případně aby byli schopni chránit sami sebe, blízké okolí a svůj majetek před účinky MU/KS.

Preventivně výchovná činnost je realizována orgány veřejné správy, občanskými sdruženími, složkami IZS, podniky, médii a dalšími subjekty. Na území kraje má hlavní koordinační úlohu HZS kraje, který spolupracuje s dalšími subjekty (obce, neziskové organizace, podniky apod.).

Preventivně výchovná činnost je zaměřená především na děti předškolního a školního věku, pedagogy vyučujícími na školách, fyzické a právnické osoby, seniory, dospělé obyvatelstvo, cizince, obce a handicapované. Nejlépe se preventivně výchovná činnost začleňuje do školní výuky, kde je možné teorii i praktickým ukázkám věnovat potřebný čas, a lze ji zahrnout do školních osnov. Nejhůře se vzdělává dospělé obyvatelstvo, kdy je složité, zahrnout preventivně výchovnou činnost do běžného života dospělého občana.

Pro každou skupinu by se preventivně výchovná činnost měla upravit, tak aby byla obsahově zajímavá a srozumitelná. Pro školní mládež je možné zahrnout praktické nácviky pomocí her a kvízů. U dospělého obyvatelstva se jedná spíše o získávání informací během besed nebo z webových stránek. U produktivního obyvatelstva je největším problémem nalézt čas a zájem o danou problematiku.

Nejčastějšími formami preventivně výchovné činnosti jsou – ukázky záchranné techniky, dny IZS, publikace odborných časopisů, spolupráce s médii, informace na úřední desce obce, vydávání letáčků, ukázky zásahů, přednášky, besedy a další. [8, 16]

Humanitární a dobrovolnická pomoc jsou dvě činnosti, které se využívají při řešení MU/KS. Humanitární činnost zahrnuje poskytování materiální, sociální, právní, psychologické, duchovní a finanční pomoci, kterou mohou

poskytovat jednotlivci, spolky, státní i nestátní organizace. Pomoc je poskytována obyvatelstvu postiženému MU/KS na základě výzev nebo z vlastní iniciativy. Humanitární pomoc je vždy poskytována bezplatně. Nejčastěji jsou poskytovány věcné předměty a finanční obnos, ale také poradenská pomoc (v oblasti pojištění, nakládání s vysoušeči apod.) [7, 8]

Dobrovolnická pomoc je vzhledem k provázanosti tématu se sociálními sítěmi rozebrána v samostatné kapitole.

2.4 Dobrovolnická pomoc

S tématem dobrovolnické pomoci a sociálních sítí se setkáváme často, jelikož v dnešní době jsou sociální sítě využívány k získávání dobrovolníků při různých MU/KS. Z tohoto důvodu bude dobrovolnictví rozebráno na následujících řádcích.

Dobrovolná služba je činnost, která je upravena zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a je vymezena mimo jiné jako poskytování pomoci při přírodních, ekologických, nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví apod.

Obecněji lze dobrovolnictví vymezit jako svobodně zvolenou, vědomou činnost ve prospěch druhých, která je poskytována bezplatně. Využit dobrovolnictví lze v různých oblastech – humanitární činnost, ochrana lidských práv, ekologie, zdravotnické služby, vzdělávací činnost a další.

Rozlišujeme dva druhy dobrovolnictví a jejich vznik. Prvním druhem je dobrovolnictví vzniklé zezdola nahoru, kdy se z neformální skupiny přátel, kteří se rozhodli pomáhat, stává strukturovaná skupina a později registrovaná nezisková organizace. Druhým typem je dobrovolnictví působící zvenčí dovnitř, kdy se jedná o již strukturovanou organizaci vedenou profesionály, kteří se rozhodnou spolupracovat s dobrovolníky.

Dle role v organizaci rozlišujeme tři typy dobrovolnictví. V prvním případě je organizace přímo závislá na dobrovolnících, kdy se dobrovolníci podílejí na naplňování strategických cílů organizace. První typ je charakteristický pro ekologické iniciativy, humanitární kampaně apod. Druhým typem je organizace, která není závislá na činnosti dobrovolníků, přesto dobrovolnická činnost jí pomáhá zlepšovat poskytované služby. Příkladem daného typu jsou různé druhy kroužků, volnočasové aktivity s klienty, vycházky apod. Třetím typem jsou organizace, kde dobrovolníci vykonávají činnost společně s profesionálními zaměstnanci, ale dobrovolnictví není základem provozování organizace. S tímto druhem se setkáváme především v zdravotnických a sociálních zařízeních, kde dobrovolníci pomáhají např. s účetnictvím, žehlením nebo obsluhují dobročinný obchod.

Mezinárodní dobrovolnické organizace, které se věnují dobrovolnictví v celosvětovém měřítku, vytvářejí různé metodiky, postupy práce s dobrovolníky, profesionalizují činnost a dávají této oblasti jakýsi řád. K získávání dobrovolníků používají různé metody – náborové akce, propagace v tisku, letáky či plakáty nebo pomocí internetu. [17, 18]

Internet lze využít k získávání dobrovolníků v širokém měřítku. K tomuto účelu jsou často používány sociální sítě, skrze něž je možné nalézt dobrovolníky pro určitou činnost. Vyhledávání a následná práce se získanými lidmi musí být organizovaná a řídit se určitými zásadami a pravidly. Pokud není činnost organizována, dochází ke vzniku fenoménu tzv. divokých dobrovolníků. Jedná se o spontánní dobrovolnou činnost především při přírodních katastrofách, kdy neorganizované shromáždění velkého počtu osob, může představovat riziko při zvládnutí samotné MU/KS. Se zmíněným rizikem musí krizový management počítat a v co nejkratší době utvořit mezi masou lidí řád. Rizikem může být odmítnutí podřídit se autoritě nebo v počátečních fázích krize se dostaví velké množství dobrovolníků, pro které není uplatnění. Další

nevýhodou spontánního dobrovolnictví je nedostatek výcviku a zkušeností, čímž mohou dobrovolníci ohrožovat sebe i zasahující osoby. Především při záchranných pracích neškoleného jedince téměř nelze využít. [19]

2.5 Internet

Internet je celosvětově používaný systém, který umožňuje spojení obyvatel na různých koncích planety. Dnes je téměř všudypřítomný a umožňuje zpracovávat množství informací. Aktuálně je hojně využíván ke komunikaci, což rozšiřuje jeho použití. Internet změnil charakter hospodářství, rozšířil obzory vědy a otevřel další možnosti. Bez internetu by nebylo možné masové rozšíření sociálních sítí, tudíž jeho významu je věnována tato kapitola.

Internet se skládá z množství počítačů, sítí, které jsou spolu propojeny, používají stejný komunikační protokol a z uživatelů, kteří využívají služeb nabízených jeho prostřednictvím.

2.5.1 Historie

Během Studené války mezi sebou soupeří Spojené státy Americké (dále jen „USA“) a Sovětský svaz. V rámci překonání soupeře je založena roku 1957 Ministerstvem obrany USA Advanced Research Project Agency (dále jen „ARPA“) a jejím vedoucím je jmenován Roy Johnson (General Electric). ARPA se prvoplánově zabývala strategickými raketovými výzkumnými projekty a vesmírnými programy, které byly orientovány na vojenské použití (zbraňové systémy na oběžných drahách, celosvětové satelitní sledování apod.). Současně se dochází k závěru, že nadregionální výměna informací by zvýšila schopnost obrany USA. Cílem bylo spojit počítače ve vědeckých zařízeních na území USA a využívat je bez hranic.

Než se začalo na projektu pracovat, vznikla National Aeronautics and Space Administration (dále jen „NASA“) a z působnosti ARPA byly odebrány

vesmírné a raketové programy. Na základě toho ARPA musela nově definovat své úkoly a jedním z nich bylo přiklonění se k vědeckému výzkumu. V té době se k výzkumu přidává J. C. R. Licklider, který má zkušenosti s režimem sdílení času. Licklider v ARPA převzal oddělení Comand and Control a vytvořil „intergalaktickou počítačovou síť“, jejímž cílem bylo vytvořit celý vesmír vzájemně propojených počítačů, skrze které by na sebe mohli působit uživatelé. Základní koncept se skládal z centra, na něž byly připojeny terminály, které se skládaly z klávesnice, psacího stroje, monitoru nebo myši. Softwarový systém se stará o přístup uživatelů ke všem zdrojům.

Důležitým vědcem podílejícím se na vývoji internetu byl Douglas C. Egelbart, který se zabýval umělou inteligencí a vytvořil koncept na vývoj postupů a nástrojů (zahrnující počítače) k převzetí běžné techniky duševní práce. Vzorem mu bylo symbiotické spojení člověka a počítače. Výsledkem Egelbartovy práce bylo vytvoření Online-System (NLS), který zavedené dokumenty hierarchicky třídí, přičemž části textu strukturuje na uzly.

Po Lickliderovi převzal vedení Comand and Control Bob Taylor, který se snažil kvůli síti vyřešit problémy kompatibility softwaru a hardwaru.

Donald Watts Davis, britský fyzik, definoval vyspělé představy o počítačové síti, založené na rozesílání dat v krátkých blocích – „balících“ (packet). Zmíněná síť měla být veřejně přístupná a spojovala zařízení.

V roce 1965 byly poprvé úspěšně propojeny dva počítače na větší vzdálenost. Pro síť byl zvolen akronym ARPANet a vývoj se ubíral směrem k zařazení počítačů vytvářejících spojení, ale i realizujících datové spojení mezi počítači. Každý soubor byl rozdělen na množství packetů, opatřených adresou odesílatele a adresáta. Packety se jednotlivě pohybovaly sítí k příjemci a teprve u něj byla složena kompletní zpráva.

Prvními propojenými centry vojenského výzkumu byly (1969): Mentlo Park (Stanford Research Institute), Los Angeles (University of California), Salt Lake City (University of Utah) a Santa Barbara (University of California). Jelikož nebylo k dispozici žádné jiné spojení, tak se využívalo telefonní vedení.

V dubnu 1970 byl zahájen oficiální provoz a na konci roku ARPANet disponoval s deseti uzly a šestnácti počítači. Do ledna 1973 se počet počítačů zvýšil na 38, spojených pomocí 35 uzlů. Díky tomu byla propojena všechna důležitá centra počítačového výzkumu.

V roce 1973 uvedla ARPA Internet Program, který měl zpracovat jednotný komunikační protokol zajišťující spolupráci různých sítí.

V květnu 1979 sedm univerzit v USA současně s National Science Foundation (dále jen „NSF“) zakládá iniciativu na vytvoření vlastní datové sítě, jelikož ARPANet je určen jen pro vojenské využití. Vznikl Computer Science Network (dále jen „CSNet“), který byl určen pro univerzity provádějící výzkum v oblasti informatiky. Později CSNet přešel na bázi NSFNetu, aby byl kompatibilní pro všechny univerzity.

Na základě poskytování prostředků mezi sítěmi (NSFNet a ARPANet) docházelo k únikům vojenských informací. Z toho důvodu vznikla samostatná síť MILNet, určená jen pro výměnu dat mezi vojenskými zařízeními.

ARPA se v roce 1990 rozhodla pozastavit ARPANet z důvodů enormních nákladů. NSFNet mezitím získal velkou výkonnost a došlo k nárůstu spojení mezi univerzitami. V různých částech světa vznikají další sítě – Francie (Cyclades), Velká Británie (PSS), Japonsko (JUNET) a další. Na podzim roku 1985 bylo k internetu připojeno 2000 počítačů, v roce 1992 jich bylo připojeno více než milion.

Dalšímu vývoji pomohl rozvoj komunikačních služeb, kdy uživatel vkládá příspěvky, které jsou hierarchicky členěny, a jsou dostupné všem zúčastněným po celém světě.

Masivního rozšíření dochází po zavedení World Wide Web (dále jen „WWW“), který vymyslel Tim Berners-Lee. Princip je založen na využití multimediálního informačního systému s dálkovou sítí, k umožnění přístupu k nejrůznějším zdrojům z odlišných míst. V roce 1989 s kolegou Robertem Cailliauem dokončili návrh WWW, který obsahoval dokumenty napsány pomocí HyperText Markup Language (dále jen „HTML“) a jejich přenos byl zajištěn pomocí HyperText Transmission Protocol (dále jen „HTTP“). Pomocí hypertextu bylo možné navádět uživatele od jednoho dokumentu k druhému. Aby bylo možné získávat dokumenty ze vzdálených serverů, bylo potřeba vytvořit pomocný program – browser (prohlížeč).

Zpočátku byl systém vyhrazen jen pro výzkumné laboratoře, ale v roce 1992 došlo k uvolnění softwaru pro veřejnost a v roce 1993 je plně umožněno užívání tohoto multivalentního komunikačního nástroje.

V roce 1995 vychází firma Netscape s produktem Navigator 2.0 a firma Microsoft s Internet Explorer 2.0. Další rozvoj je bouřlivý, dochází k rozšíření internetu mezi běžné obyvatelstvo, a to už je jen kousek od vzniku sociálních sítí. [20, 21]

2.6 Sociální sítě

Sociální sítě se řadí k tzv. novým médiím, které umožňují sdílení informací a komunikaci mezi uživateli. Nová média není jasně definovaný termín, žádná ustálená ani jediná správná definice neexistuje, ale obecně se jedná o elektronická média a jejich obsah.

Nová média spojují určité rysy, které je definují. Především jsou založená na elektronické, případně digitální platformě, reagují na podněty od uživatele, využívají výpočetní výkon počítače a umožňují komunikaci, nebo zpětnou vazbu.

Vlastnosti nových médií – virtualita, která umožňuje vytvářet vlastní virtuální prostor, multimedialita, díky níž je možné integrovat text, obrázky, zvuky, animace a další funkcionality. Další vlastností je víceúrovňovost, což znamená, že jsou založena na hypertextovosti, kolaborativnosti – možnosti spolupráce v různých virtuálních týmech nebo komunitách. Důležitou součástí je i interaktivita, kdy může reagovat na informace a zasahovat do procesů, dále mobilita, kterou je umožněno získávat informace bez závislosti na čase, místě a jiných podmínkách. Poslední vlastností je globalita, bez níž by nebylo možné expandovat komunikaci do celého světa.

Přestože masové využívání nových médií umožňuje dosáhnout dříve nemyslitelných cílů, tak se k tomu váží i negativní aspekty. Anonymní prostředí virtuálního světa dovoluje uživatelům reagovat a vyjadřovat se tak, jak by v běžné společnosti nebylo možné. Standardní pravidla komunikační psychologie a mezilidské komunikace zde téměř neplatí, což může představovat určitý problém. [1]

Sociální síť v oblasti internetu definujeme jako systém, který umožňuje vytvářet a udržovat skupinu vzájemně propojených přátel (kontaktů). Internetové sociální síť prostřednictvím digitálního prostředí přenášejí do virtuálního světa vazby z toho reálného. Jednotliví uživatelé charakterizují sebe, své vlastnosti a veřejně je distribuují pro další uživatele. Uživatelům je umožněno vyhledávání a vytváření komunit se společnými zájmy. Současně sociální síť umožňuje publikovat informace o sobě, fotografie, názory apod.

Nejdůležitějším prvkem sociálních sítí jsou samotní uživatelé, bez nichž by sítě ztrácely svoji funkčnost. Čím více lidí používá sociální síť, tím je pro ostatní cennější, užitečnější a přitahuje další uživatele. Prostřednictvím sociálních sítí se uživatelé vzájemně ovlivňují, obohacují a mohou být ve spojení prakticky kdykoliv.

Využití sociálních sítí je obrovské nejen pro samotné uživatele, ale i pro komerční sektor – reklamu či propagaci. Jisté využití představují i pro veřejnou správu – informace pro občany z oblasti kultury, bezpečnosti, klimatických jevů apod. [1]

2.6.1 Historie internetových sociálních sítí

Začátky propojování komunit v reálném světě do virtuálního sahají do 80. a 90. let 20. století, kdy vznikaly Bulletin Board System (dále jen „BBS“), CompuServe, Gopher a Telnet.

BBS zprostředkoval přístup k centrálnímu systému, kde byly umístěny programy a hry, které mohl uživatel stahovat a zároveň zde mohl zanechávat zprávy ostatním uživatelům. Vzhledem k vysokým cenám internetového připojení bylo vytváření BBS omezeno jen na lokální síť, kde se uživatelé navzájem znali a komunikovali spolu.

Rozšířením BBS bylo CompuServe (koncem 80. let), skrze který bylo možné získávat novinky, soubory a události. Zároveň zde uživatelé diskutovali pomocí diskusních fór.

V roce 1994 vznikají Geocities, díky nimž šlo vytvářet vlastní obsah webových stránek a personalizovat web.

První internetová sociální síť byla vytvořena v roce 1995. Založil ji Randy Conrad, letecký inženýr firmy Boeing, který se chtěl spojit se svými spolužáky. Vznikla tak sociální síť s názvem classmates.com. Počet uživatelů v roce 2010

dosahuje více jak 55 miliónů uživatelů převážně z USA a Kanady. Český server spolužáci.cz se americkou verzí nechal inspirovat.

V roce 1997 vzniká síť s názvem SixDegrees.com. Umožňovala uživatelům vytvářet své profily a navazovat vztahy s ostatními, jejichž profily je možné procházet. Cílem stránky bylo spojovat lidi, kteří spolu mohli komunikovat pomocí psaní zpráv. V roce 2000 server dosáhl milionu uživatelů a následně zkrachoval.

Mez léty 1997 až 2001 vznikalo mnoho stránek s prvky sociálních sítí. Po roce 2001 vznikají další sociální sítě, některé z nich jsou dodnes používány. Lidé, kteří vytvořili síť LinkedIn, Friendster, Ryze apod. byli propojeni v osobním i profesním životě. LinkedIn je úspěšně využíván, Ryze se nikdy nestal masově používaný a Friendster je největším zklamáním v historii sociálních sítí. Jeho cílem bylo propojovat opětovné setkání dávných přátel, ale nebyl schopen reagovat na masový nárůst uživatelů a síť se začala hroutit. Dalším negativem bylo vytváření falešných profilů celebrit, které byly mazány. V návaznosti na zmíněná negativa začali uživatelé Friendster opouštět a tím služba skončila.

Od roku 2003 vznikají sociální sítě zaměřené na určité skupiny lidí – křesťany, podnikovou sféru, seznamující se obyvatelstvo apod. Vůdcem, na trhu této doby, se stává MySpace, který využívají různé celebrity a kapely ke komunikaci s fanoušky. MySpace také umožňuje úplnou změnu profilu. V roce 2005 MySpace odkupuje společnost News Corporation (Robert Murdoch) a od roku 2011 ji postupně rozprodává.

Přelomovým rokem je 2004, kdy dochází ke spuštění Facebook. Původně určená sociální síť pro studenty Harvardské univerzity se postupem času rozšiřuje i na další vysoké školy v USA a Evropě. Následuje rozšíření pro

zaměstnance firem a nakonec pro běžnou veřejnost. V roce 2008 se stal Facebook největší sociální sítí a předběhl tak MySpace.

Od roku 2003 vzniklo mnoho sociálních sítí, ať už primárně určených pro sdílení informací (Twitter, Instagram, Google+ apod.) nebo vytvořených pro sdílení mediálního obsahu, ale s prvky sociálních sítí (YouTube, Last.fm, Flickr apod.). [1, 22, 23]

Velký rozmach v používání zaznamenáváme v roce 2010, kdy sociální sítě používá téměř miliarda uživatelů. Od zmíněného roku se počet uživatelů každým rokem zvyšuje, přičemž odhaduje se, že v roce 2020 bude sociální sítě používat přibližně 3 tři miliardy uživatelů. V současné době je počet uživatelů vyčíslen na dvě a půl miliardy (*viz příloha 1*). [24]

Nejvíce celosvětově používanými sociálními sítěmi, podle počtu aktivních uživatelů, (*viz příloha 2 a 3*), jsou Facebook s více než 1,8 miliardou uživatelů, dalším v pořadí je YouTube s miliardou uživatelů, WhatsApp, který používá přibližně miliarda uživatelů, stejný počet uživatelů, tedy miliarda, používá Facebook Messenger. Dalším v pořadí je QQ, čínská sociální síť s 877 miliony uživatelů. Nám známé sociální sítě jako Instagram, Google+ a Twitter jsou až na sedmém, osmém a desátém místě. Instagram používá 600 milionů uživatelů, Google+ 540 milionů a Twitter 317 milionů uživatelů. [25, 26]

V České republice prvenství obhájí také Facebook s přibližně čtyřmi miliony uživateli. Google+ zde používá přibližně 400 tisíc uživatelů, Twitter asi 300 tisíc osob a Instagram okolo 200 tisíc uživatelů. Pokud do sociálních sítí zařadíme i YouTube, kde se celkový počet návštěv týdně odhaduje na 5,5 milionu, tak by mohl předběhnout i Facebook, ale jelikož počet aktivních účtů je jen v řádech statisíců, tak Facebook zůstává nejčastěji využívanou sociální sítí v České republice. [27]

Sociální sítě používají téměř všechny věkové kategorie. Věkové rozvrstvení se podle určité sociální sítě liší (*viz příloha 4*), ale největší podíl uživatelů je ve věkovém rozmezí od 16 do 35 let. [28]

2.6.2 Vybrané sociální sítě

Facebook je aktuálně sociální sítí, která je celosvětově používaná největším počtem uživatelů. Byla založena Markem Zuckerbergem, který při svých studiích na Harvardské univerzitě začal s vytvářením sociálních sítí. Prvním projektem byla webová stránka www.facesmash.com, kde byly umístěny ukradené fotografie studentek. Stránka umisťovala vedle sebe dvě fotografie a uživatel mohl vybrat tu, která se mu zdála hezčí. Stránka se stala populární, ale vedením univerzity byla stažena a Zuckerberg byl obviněn z narušení autorských práv.

Druhým projektem Zuckerberg vytvořil web, prostřednictvím něhož bylo možné sdílet informace (fotografie, poznatky apod.) mezi studenty a učiteli Harvardské univerzity. Programovat začal v lednu 2004 a v dubnu byl web spuštěn pod názvem „Thefacebook“. Později došlo ke zkrácení na „Facebook“.

Zpočátku byl web určen jen pro Harvardskou univerzitu, ale postupně se rozšiřoval i na ostatní prestižní univerzity v USA. V roce 2005 byl Facebook zpřístupněn pro všechny vysoké školy a přidaly se i významné firmy (Microsoft, Apple apod.).

K otevření široké veřejnosti došlo 26. září 2006 a od té doby počet uživatelů globálně stoupá až na dnešní 1,8 miliardy. [1, 29]

Google+ je relativně nová sociální síť, která vznikla v roce 2011 a je provozována společností Google. Představuje digitalizovanou verzi mezilidských vztahů a snaží se reflektovat skutečnost v tom, že v reálném životě nemáme jen jednu skupinu přátel, ale různé okruhy lidí, se kterými si vyměňujeme informace. Zmíněné okruhy jsou nazvány „Kruhy“ a liší se tím,

jaké vztahy s danými lidmi máme (rodina, spolužáci ze školy, kolegové z práce apod.). Umožňuje tak sdílet konkrétní informace jen s některými okruhy lidí. V této funkcionalitě se liší od Facebooku. Dále umožňuje sdílení služeb od firmy Google. [30]

Instagram je sociální síť určenou především pro sdílení fotografií a videí. Dlouhou dobu bylo možné Instagram používat jen v mobilních aplikacích, ale dnes je možné ho využívat i z jiných zařízení. Vznikl v roce 2010 a v roce 2013 ho koupil Facebook.

Instagram umožňuje funkcionality, kdy je možné upravovat fotografie pomocí různých filtrů. Celkově se Instagram skládá z fotografií, které jsou chronologicky řazeny. [31, 32]

YouTube je internetová služba určená pro sdílení videí, která má prvky sociálních sítí. YouTube byl založen v roce 2005 a již v roce 2006 byl koupen společností Google za 1,65 miliardy dolarů.

Každý si může na YouTube vytvořit profil a sdílet videa s ostatními uživateli. Financování projektu je založeno na reklamách, které se zobrazují před spuštěním videí, v průběhu nebo na webových stránkách.

YouTube jako jeden z prvních serverů umožnil nahrávat odkaz na video na jakoukoli stránku, což pozitivně přispělo k jeho rozšíření mezi uživateli. Další významnou funkcionalitou je vytváření vlastních seznamů oblíbených videí. Současně umožňuje vytváření tematicky zaměřených komunit (politické, kulturní nebo sportovní).

YouTube zaznamenává počet zhlédnutí jednotlivých videí, a na základě množství zhlédnutí vznikají tzv. internetové hvězdy, což jsou uživatelé, jejichž videa jsou shlédnuta miliony lidí.

Negativem YouTube je časté porušování autorských práv, kdy uživatelé nahrávají videa, která svým obsahem porušují autorský zákon (hudební stopy, filmy apod.). YouTube se snaží porušování předcházet, proto nově nahraná videa prochází porovnáním se vzorovou kopií, přičemž pokud dojde k vizuální shodě, tak je video označeno za závadné. [1, 33]

Twitter je sociální síť, založená v roce 2006, umožňující sdílení textových příspěvků, které délkou nepřesáhnou 140 znaků – tzv. tweetů. Takové sdílení zpráv umožňuje vytvoření vlastního blogu, který se zobrazuje na stránce uživatele. Nejčerstvější tweety jsou zobrazeny i na stránkách uživatelů, které autora sledují. Zprávy mohou být přístupné pro kohokoliv, ale lze přístup omezit jen na okruh odběratelů.

Twitter má statut nejrychlejšího zpravodajského média. [1, 34]

2.7 Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám

Na základě nově vznikajících hrozeb a rozšiřování rizika terorismu vzniklo nové pracoviště Ministerstva vnitra ČR – Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám (dále jen „Centrum“). Centrum začalo působit 1. ledna 2017. Nutnost dát vznik obdobnému Centru vyplynula z Auditů národní bezpečnosti, který byl proveden v roce 2016.

Otázky vnitřní bezpečnosti má v gesci Ministerstvo vnitra ČR, tudíž Centrum vzniklo pod jeho záštitou, jako součást již stávajícího odboru.

Náplň Centra tvoří analytická a komunikační činnost. Monitoruje hrozby spojené s vnitřní bezpečností státu (terorismus, migrace, extremismus, narušování veřejného pořádku, útoky na měkké cíle apod.). Součástí práce je i šíření odborných informací a osvěty mezi veřejnost o zmíněných problémech.

V souvislosti se sociálními sítěmi se Centrum zaměřuje na šíření dezinformací sdílené skrze zmíněná nová média a uvádění informací na pravou míru. Cílem Centra je upozorňovat veřejnost na závažné dezinformace, případně k nim vydávat odborná stanoviska. Přes sociální sítě se šíří také islamistická propaganda, čímž se Centrum zabývá také, jelikož se jedná o aktuální hrozbu.

Centrum pracuje především s otevřenými zdroji informací, které jsou dostupné široké veřejnosti. Náplní není provádět cenzuru, ani odstraňovat závadný obsah. [35]

3 Cíle práce

Cílem diplomové práce je ucelený pohled na problematiku zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva. V první části je popsán současný systém ochrany obyvatelstva, vybrané sociální sítě a s nimi spojené oblasti (dobrovolnictví, Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám).

V druhé části jsou zjišťovány informace týkající se využití sociálních sítí mezi širokou a odbornou veřejností a jejich názory na zapojení sociálních sítí do ochrany obyvatelstva. Současně k posouzení pozitivních a negativních stránek zapojení je využita SWOT analýza.

Primárním cílem práce je vyhodnocení zjištěných informací, potvrzení nebo vyvrácení formulovaných hypotéz, nalezení možností způsobů využití sociálních sítí a s tím spojených rizik. Současným cílem je podpořit vlastní seberozvoj v oblasti sociálních sítí, případně výsledky využít v praxi.

Cíle práce:

- přinést ucelený pohled na problematiku sociálních sítí;
- zjištění informací o sociálních sítích z pohledu široké a odborné veřejnosti;
- vyhodnocení zjištěných informací;
- zhodnocení stanovených hypotéz;
- navržení možností využití sociálních sítí v systému ochrany obyvatelstva;
- zmapování rizik spojených se zapojením nových médií do systému ochrany obyvatelstva;
- vlastní seberozvoj v oblasti, případné využití poznatků v praxi.

4 Metodika

4.1 Popis výzkumného šetření

Pro průzkum názorů a informací o sociálních sítích bylo zvoleno kvantitativní průzkumné šetření, které bylo realizováno pomocí dvou nestandardizovaných anonymních dotazníků (*viz příloha 5 a 6*). První dotazník, určený pro širokou veřejnost, byl distribuován elektronicky pomocí sociálních sítí a webových stránek. Tato metoda byla vhodná především z důvodu využití distribuce skrze sociální sítě. Druhý dotazník, určený pro odbornou veřejnost, byl distribuován elektronicky zasláním na konkrétní emailové adresy.

Průzkum názoru široké veřejnosti byl zahájen 12. listopadu 2016 a byl ukončen 20. února 2017.

Průzkum názoru odborné veřejnosti byl zahájen 6. prosince 2016 a byl ukončen 10. března 2017.

Pro stanovení pozitivních a negativních vlastností zařazení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva byla využita metoda SWOT analýzy, díky níž bylo možné navrhnout určitá řešení pro zapojení sociálních sítí a identifikovat s tím spojená rizika.

4.2 Stanovení výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek z řad široké veřejnosti nebyl limitován věkem, pohlavím ani vzděláním. Nestandardizovaný dotazník byl vytvořen způsobem, aby na něj mohly reagovat všechny skupiny obyvatelstva a byl pro ně srozumitelný. Tím byla zajištěna distribuce mezi nelimitovaný počet osob. Z důvodu distribuce dotazníku elektronickou formou není zajištěno množství odpovědí ze starší generace osob, u kterých se předpokládá využití sociálních sítí jen v omezené míře.

Cílem bylo získat minimálně 250 respondentů, čehož bylo dosaženo, jelikož celkový počet respondentů odpovídá 432.

Výzkumný vzorek z řad odborné veřejnosti byl stanoven na pracovníky krizového řízení na obcích s rozšířenou působností nebo na krajské úrovni. Bylo obesláno 240 kontaktů. Odpověď byla obdržena od 141 osob.

4.3 Výzkumný nástroj

Pro potřeby diplomové práce byl vytvořen nestandardizovaný dotazník pro průzkum názoru široké veřejnosti. Dotazník byl distribuován elektronicky pomocí aplikace docs.google.com a www.vyplnto.cz. Prostřednictvím aplikace docs.google.com byl rozeslán na sociální sítě a webové portály, aby bylo získáno co největší množství odpovědí.

Dotazník byl složen z dvaceti otázek, přičemž některé otázky byly určeny jen pro uživatele sociálních sítí, tudíž ti, kteří je nepoužívají, na ně neodpovídali. Byla zvolena metoda otázek multiple choice a otázek s možností otevřené odpovědi.

Druhý nestandardizovaný dotazník byl určen pro odbornou veřejnost a byl rozeslán pomocí emailových adres opět za použití aplikace docs.google.com.

Dotazník se skládal z pěti otázek složených z metody multiple choice a otázek s možností otevřených odpovědí. Některé otázky byly opět určeny jen pro uživatele sociálních sítí, tudíž pro neuživatele byl dotazník zkrácen.

Relevantnost dotazníkového šetření je závislá na přístupu samotných jedinců a jejich odpovědích. V případě šetření u odborné veřejnosti jsme se nesešli s recesivními odpověďmi, ale v případě široké veřejnosti se ojedinělé případy vyskytly. V případě recesivních odpovědí byly odpovědi z šetření vyřazeny.

4.4 Stanovení hypotéz

V diplomové práci byly stanoveny následující hypotézy:

HYPOTÉZA 1 Předpokládáme, že více než 90 % respondentů, z řad široké veřejnosti, používá sociální sítě.

HYPOTÉZA 2 Předpokládáme, že více než 80 % respondentů, z řad široké veřejnosti, používá Facebook.

HYPOTÉZA 3 Předpokládáme, že alespoň 50 % respondentů, z řad široké veřejnosti, tráví na sociálních sítích nejméně 2 hodiny denně.

HYPOTÉZA 4 Předpokládáme, že více než 50 % respondentů, z řad odborné veřejnosti, je pro zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva.

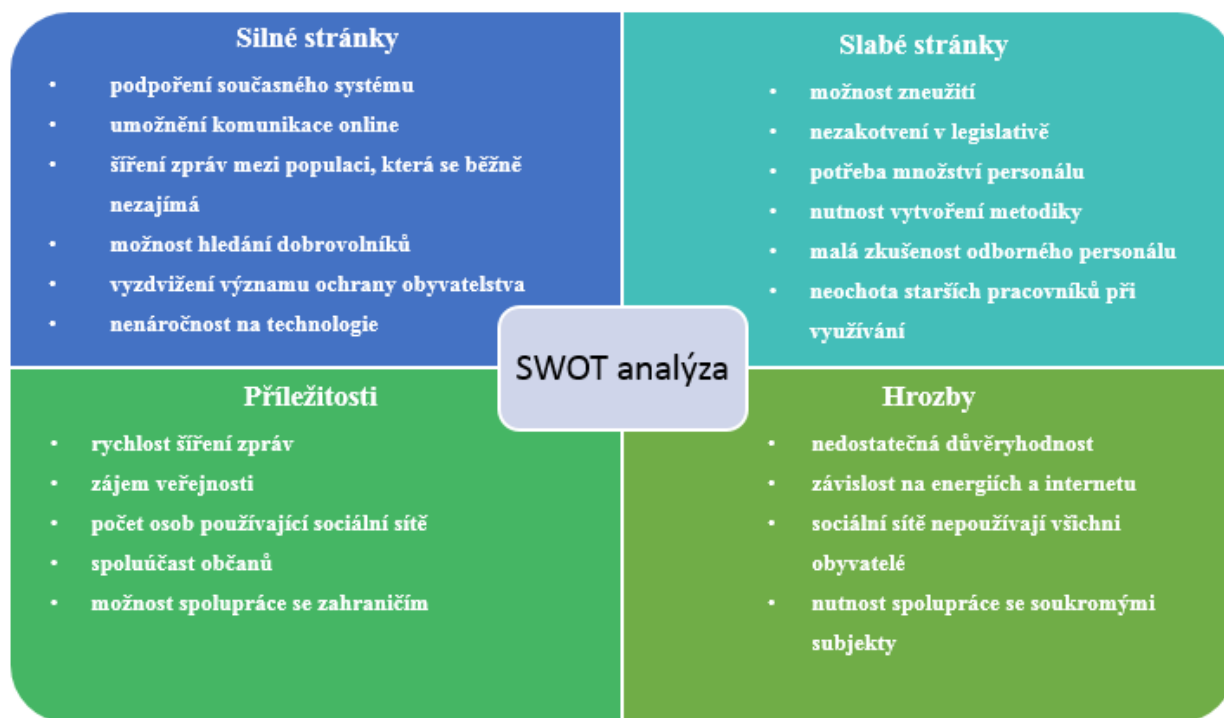
HYPOTÉZA 5 Předpokládáme, že více než 50 % respondentů, z řad odborné veřejnosti, odpovědělo, že jejich úřad využívá sociální sítě.

5 Výsledky SWOT analýzy

SWOT analýza byla zvolena z důvodu nutnosti určení pozitivních a negativních aspektů zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva. Díky této analytické metodě bylo možné identifikovat slabé, silné stránky a příležitosti, hrozby. Konkrétní části SWOT analýzy byly stanoveny na základě brainstormingu s pracovníky oddělení krizového managementu Magistrátu hlavního města Prahy.

5.1 Výsledky průzkumu

Výsledné jevy byly seřazeny dle důležitosti, která by v praxi ovlivnila funkčnost systému.

Obrázek 1 - Výsledky SWOT analýzy

Z výsledků jsou patrné silné a slabé stránky, což jsou vnitřní faktory vyplývající ze zařazení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva. Příležitosti a hrozby vypovídají o vnějších faktorech, které by začlenění ovlivnily.

Je důležité využít silných stránek, které začlenění sociálních sítí skýtá. Zásadní silnou stránkou sociálních sítí v problematice ochrany obyvatelstva je podpoření současného systému, ať už v rámci varování obyvatel, preventivně výchovné činnosti nebo k reakci oficiálních orgánů na propagandu a dezinformace. Další výhodou je komunikace s občany v reálném čase, čehož lze využít při monitoringu MU nebo KS. Silnou stránkou je také oslovení kategorie občanů, která sociální sítě využívá v každodenním životě a o ochranu obyvatelstva se běžně nezajímá. V souvislosti s touto silnou stránkou se naskýtá i možnost vyzdvižení významu ochrany obyvatelstva mezi širokou veřejností. Současně je možné skrze sociální sítě hledat dobrovolníky pro řešení MU nebo KS, případně informovat o potřebách zasažených osob a možnostech zapojení se. Poslední zmíněnou výhodou je nenáročnost na technologie, jelikož každý pracovník krizového řízení nebo operační střediska disponuje počítačovým vybavením s internetovým připojením.

V rámci začlenění sociálních sítí je nutné brát v potaz i slabé stránky, které bychom se měli snažit eliminovat. Největší slabou stránkou sociálních sítí je nedůvěryhodnost a možnost zneužití. Tato problematika by se měla řešit celoplošně a vyžaduje si nastavení určitých pravidel autentizace orgánů krizového řízení, které zajistí konkrétní identifikaci subjektů poskytujících informace skrze tato nová média. V souvislosti se zmíněným bodem je nutné začlenění problematiky do legislativy České republiky a zakotvení pravidel užívání. Současně je nutné vytvořit metodiku pro používání sociálních sítí pracovníky krizového řízení, která stanoví, jaké informace budou občanům předávány, na jaké komentáře bude nutné reagovat nebo například, jaké vzdělání a zkušenosti by měl mít pracovník, který komunikuje s občany skrze například Facebook. Komunikace s občany skrze sociální sítě si vyžaduje množství personálu, tudíž by bylo nutné navýšit personální obsazení pracovišť krizového řízení. Současně je nutné odborně školit pracovníky používající

sociální sítě, jelikož je potřeba využívat specifických komunikačních dovedností, znát základy psychologie či vynikat v psaném projevu. Musíme si uvědomit, že v případě vytvoření oficiálního profilu na sociálních sítích, pracovníci reprezentují například krajské úřady, úřady městských částí nebo obecní úřady, tudíž není možné reagovat a komunikovat v běžné, neformální rovině. Se zmíněným souvisí nedostatečná odborná kvalifikace personálu k využívání sociálních sítí tak, aby nedocházelo k dezinformacím a negativním reakcím. Poslední zmíněnou negativní stránkou je věkové rozčlenění pracovníků krizového řízení, které není rovnoměrné. Zastoupení pracovníky vyšších věkových kategorií není zanedbatelné a tyto pracovníci nemají zkušenosti se sociálními sítěmi a ani nejsou ochotni je využívat.

SWOT analýza identifikovala jednotlivé příležitosti, které využití sociálních sítí skýtá. Největší příležitostí je rychlost šíření zpráv. A jelikož každá minuta v rámci krizového řízení a ochrany obyvatelstva je důležitá, tak rychlost šíření zpráv mezi občany je důležitým faktorem. Další příležitostí je zájem veřejnosti projevovaný vůči sociálním sítím. Množství osob, které je využívají, každým dnem narůstá a rozšiřuje se i mezi vyšší věkové kategorie. Zájem osob a počet uživatelů lze využít na spolupráci při vytváření systému ochrany obyvatelstva, řešení MU nebo KS, nebo jen pro zjištění názoru veřejnosti. Jestliže je občanům zajištěna možnost kooperace na systému, tak se jejich zájem o problematiku zvyšuje. Současně je možné, při zavádění sociálních sítí do systému České republiky, využít zkušeností ze zahraničí, kde je využívání nových médií na vyšší úrovni než u nás.

Díky SWOT analýze jsme byli schopni identifikovat několik hrozeb ovlivňujících začlenění sociálních sítí. Nejzávažnější hrozbou je problematika důvěryhodnosti informací získaných ze sociálních sítí. Tuto hrozbu není možné podceňovat, jelikož by mohlo dojít k chaosu při MU nebo KS. Další hrozbou je závislost na internetu a energiích. Na základě zmíněné hrozby je nutné si

uvědomit, že sociální sítě nemohou být primárním informačním zdrojem při MU nebo KS, jelikož by v případě tzv. blackout, povodní nebo jiných katastrof nebyly využitelné. Informovanost skrze sociální sítě není zajištěna pro všechny skupiny obyvatelstva, jelikož stále je velké množství osob, které na sociální sítě přístup nemají, nebo přístup mít nechtějí. Poslední hrozbou je v rámci sociálních sítí, nutnost spolupráce s firmami provozujícími tato média, což může působit problém při výběru, která sociální síť se bude využívat v rámci krizového řízení, nebo to může vést ke zvýšení finančních požadavků na ochranu obyvatelstva.

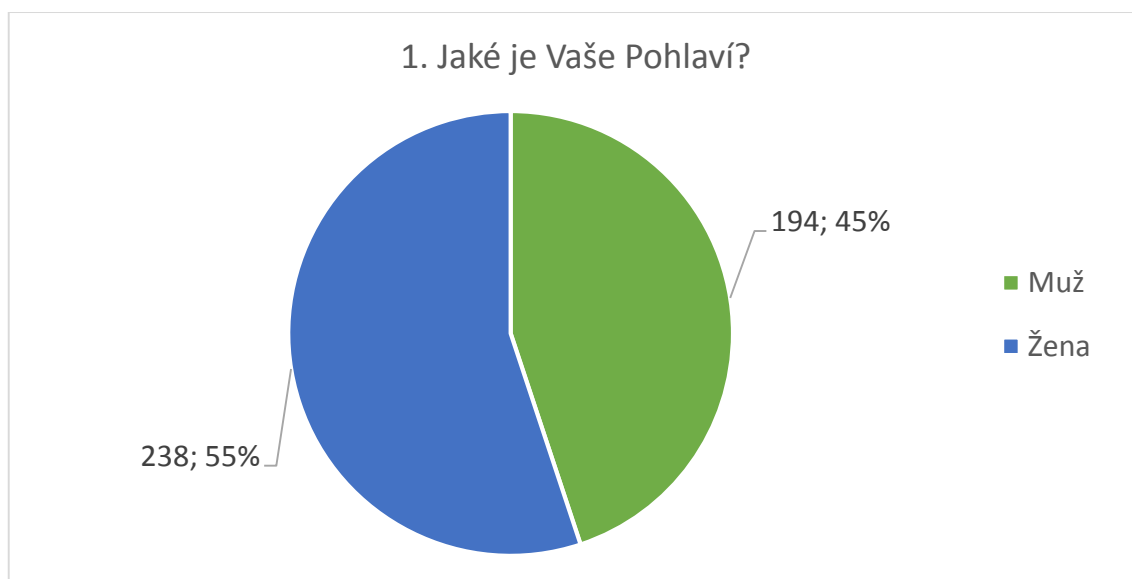
SWOT analýza nám umožnila identifikovat potřebné údaje, které nám dopomohou kromě jiného k rozhodnutí, zda je vhodné sociální sítě zapojit do systému ochrany obyvatelstva, či nikoliv.

6 Výsledky průzkumu

Kapitola týkající se výsledků průzkumu obsahuje vyhodnocené odpovědi respondentů, které pro lepší přehlednost, jsou zpracovány do grafů.

6.1 Průzkum názoru široké veřejnosti

Otázka č. 1 byla zaměřena na obecnou informaci o respondentech. Zjišťovala jaké je pohlaví respondentů. Průzkumu se zúčastnilo 238 žen, což představuje 55 % a 194 mužů, 45 %, z čehož vyplývá větší ochota žen k vyplnění dotazníku než mužů. Přičemž nelze říci, že by ženy nebo muži byli více nakloněni k užití sociálních sítí v ochraně obyvatelstva. Rozdíl je téměř nulový, jelikož obě pohlaví vyjadřují podobná úskalí spojená se zapojením, ale většina je pro určité zapojení do systému.

Obrázek 2 - Jaké je Vaše pohlaví?

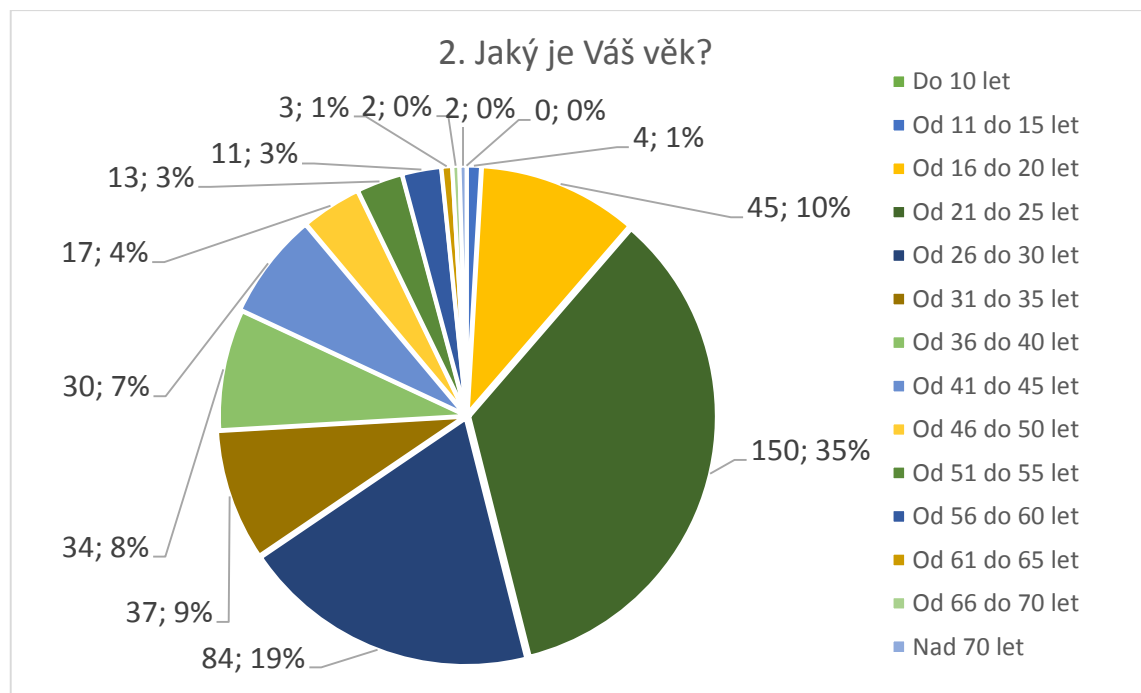
Dále není větší rozdíl mezi pohlavími v souvislosti s využíváním tzv. chytrých telefonů a používání sociálních sítí prostřednictvím nich.

Průzkum ukázal, že ženy tráví na sociálních sítích větší množství času než muži. Zatímco většina mužů je na sociálních sítích v rozmezí méně než jedné

až tří hodin, tak většina žen tráví čas na sociálních sítích v rozmezí jedné až čtyř hodin. Mužů, kteří tráví na sociálních sítích více než čtyři hodiny, bylo 16 a žen bylo 30.

Ženy více sledují stránky své obce či města. Počet žen sledujících zmíněné stránky je 144, zatímco mužů, kteří je sledují, bylo 109. Žen, které stránky nesledují, bylo 94 a mužů 85.

Otázka č. 2 spadá také do kategorie obecných otázek. Zjišťovala věkovou strukturu respondentů, kteří se průzkumu zúčastnili. Největší podíl představovali respondenti v rozmezí 21 až 25 let. Tato věková kategorie je zastoupena 150 respondenty, což představuje 35 %.

Obrázek 3 - Jaký je Váš věk?

Druhou nejpočetnější skupinou jsou respondenti z věkové kategorie 26 až 30 let (19 %). Respondenti z dvou nejvíce zastoupených kategorií tráví na sociálních sítích nejčastěji jednu až dvě hodiny denně – takto odpovědělo 83 respondentů.

V kategorii 66 až 70 let a nad 70 let se průzkumu nezúčastnil žádný respondent, z čehož vyplývá, že ve zmíněné věkové kategorii nejsou sociální sítě, ve větší míře, využívány, tudíž názor této kategorie nám není znám. Z výsledků vyplývá, že stále není zajištěno vyžívání sociálních sítí skrze všechny věkové kategorie.

Je tedy jasné, že využitím sociálních sítí v ochraně obyvatelstva nebude pokryto veškeré obyvatelstvo v České republice, jelikož starší generace stále nemá zkušenosti s novými médii. Přesto, jak vyplývá z výsledků využití sociálních sítí, je masově využíváno mladšími věkovými kategoriemi, čehož by mohlo být v systému ochrany obyvatelstva využito.

Otázka č. 3 se zjišťovala vzdělání u respondentů. Největší podíl v průzkumu zaujímají respondenti se středním vzděláním s maturitou. Počet respondentů v této kategorii odpovídá 200 (46 %). Mezi nejméně zastoupené odpovědi patří kategorie bez vzdělání – 3 respondenti a kategorie doktorského studia – 6 respondentů.

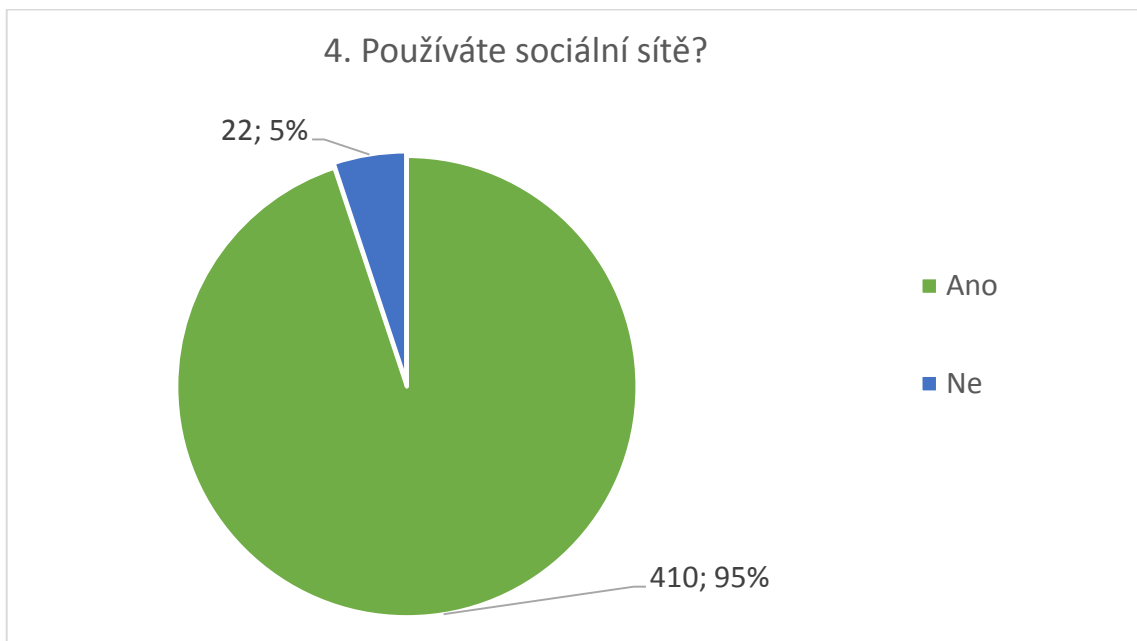

Obrázek 4 - Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Nejvíce zastoupená kategorie, se domnívá ve stu případech, že informace nejsou důvěryhodné. Opak si myslí pouze 26 respondentů. Respondentů, kteří si nejsou jistí, zda jsou zveřejňované informace důvěryhodné, bylo 80.

V případě vysokoškolského vzdělání, ať už bakalářské nebo magisterské, jsou výsledky obdobné. Největší počet respondentů se domnívá, že informace na sociálních sítích jsou nedůvěryhodné – 77 respondentů. Na druhém místě v počtu respondentů se umístila odpověď nevím – 60 respondentů. Nejméně respondentů považuje sociální sítě za důvěryhodné. – 3 respondenti.

Otázka č. 4 se respondentů tázala konkrétně na to, zda používají sociální sítě. V téměř sto procentech případů se respondenti vyjádřili pozitivně. Počet respondentů používajících sociální sítě byl 410 (95 %). Pouhý zlomek – 22 respondentů (5 %) se vyjádřilo negativně.

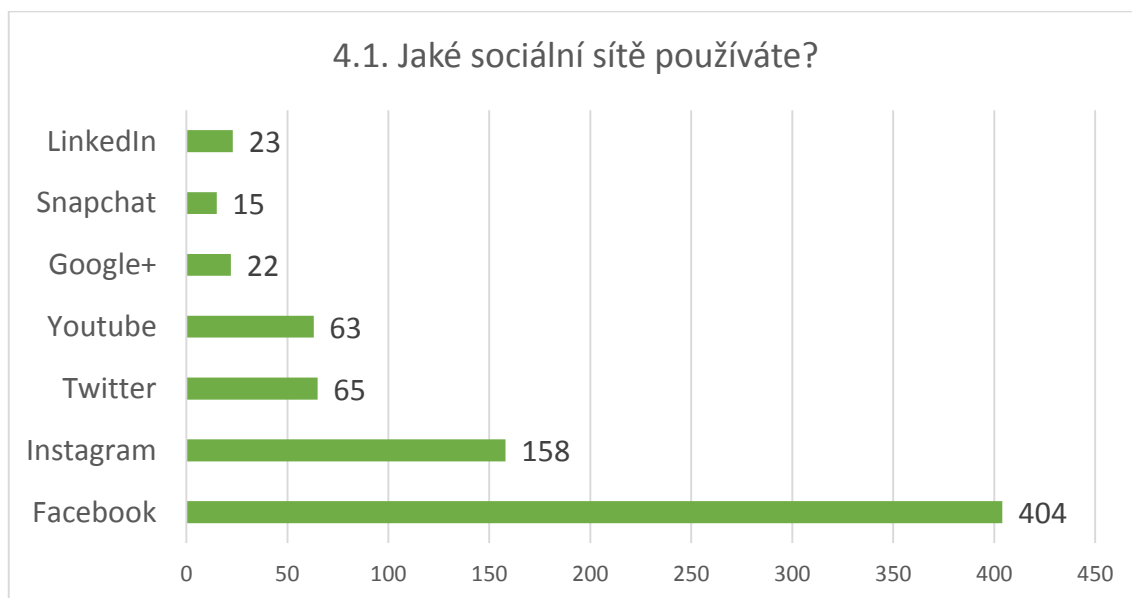

Obrázek 5 - Používáte sociální sítě?

Z výsledků vyplývá, že sociální sítě patří do každodenního života téměř většiny obyvatel, kteří jsou ve věku pod 50 let. Tito lidé zde komunikují, sdílí data a získávají informace. Toto masové využívání sociálních sítí a čas lidmi zde strávený, lze využít například k preventivně výchovné činnosti.

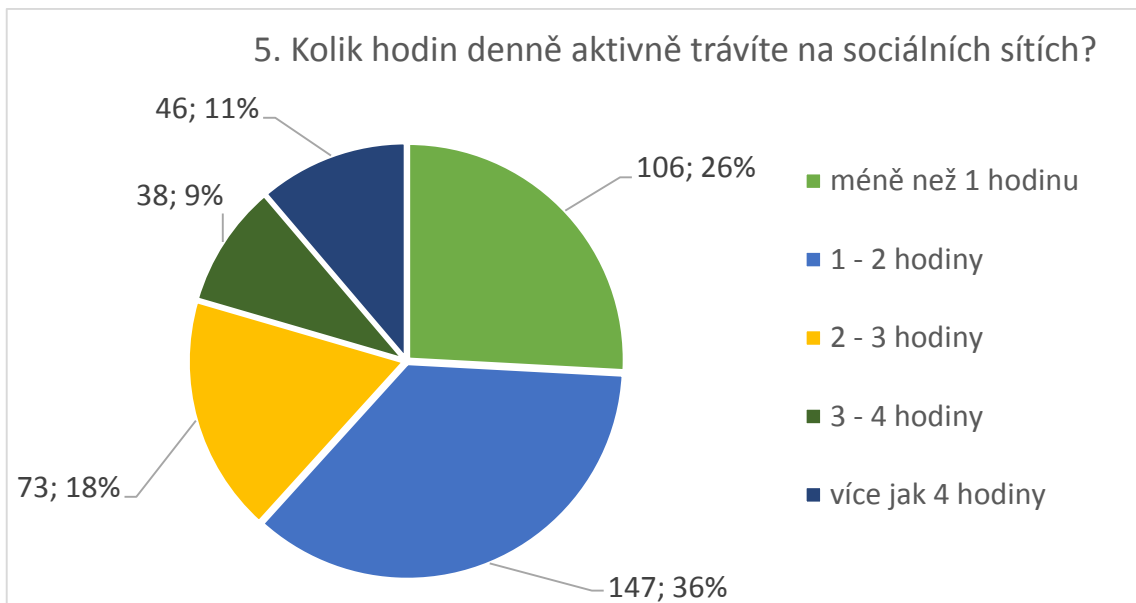
Informace týkající se zájmu respondentů o online výuku ochrany obyvatelstva jsou znázorněny v otázce č. 13.

Otázka č. 4.1 byla otevřenou otázkou, kde respondenti mohli vypsat všechny sociální sítě, které využívají. Jelikož se jednalo o otázku otevřenou, vyskytlo se zde velké množství odpovědí, které musely být zpracovány. Nejčastější odpovědí, kterou respondenti sdělili, byl Facebook, který využívá 404 osob. Druhou nejvíce využívanou sociální sítí je Instagram, který je ve velké vzdálenosti od uživatelů Facebooku. Instagram využívá 158 respondentů. Třetí nejvyužívanější sítí je Twitter, který používá 65 osob. Na čtvrtém místě se umístil server YouTube, který uvedlo 63 respondentů. V případě YouTube je otázkou, zda server nevyužívá větší množství respondentů, ale neuvědomují si, že se jedná o sociální síť, přestože v úvodu dotazníku jim byla připomenuta v seznamu příkladů sociálních sítí. Další větší počet odpovědí získala sociální síť LinkedIn s 23 respondenty, Google + s 22 respondenty a Snapchat s 15 respondenty. Ostatní odpovědi se vyskytovaly v řádech jednotek. Zmíněny byly Badoo, Slack, Pinterest, V kontakte, Spolužáci.cz, Yammer, Skype a další.

Obrázek 6 - Jaké sociální sítě používáte?

Otázka č. 5 zjišťovala, kolik hodin denně, respondenti tráví na sociálních sítích. Nejčastější odpovědí byla možnost 1 – 2 hodiny, kdy takto odpovědělo 147 respondentů (36 %). Druhou nejčastější odpovědí byla možnost méně než hodinu se 106 odpověďmi (26 %). Další kategorií byl čas 2 – 3 hodiny, přičemž takto odpovědělo 73 respondentů (18 %). Nejméně zastoupenými odpověďmi byla možnost 3 – 4 hodiny, 38 respondentů (9 %) a možnost více jak 4 hodiny, 46 respondentů (11 %).

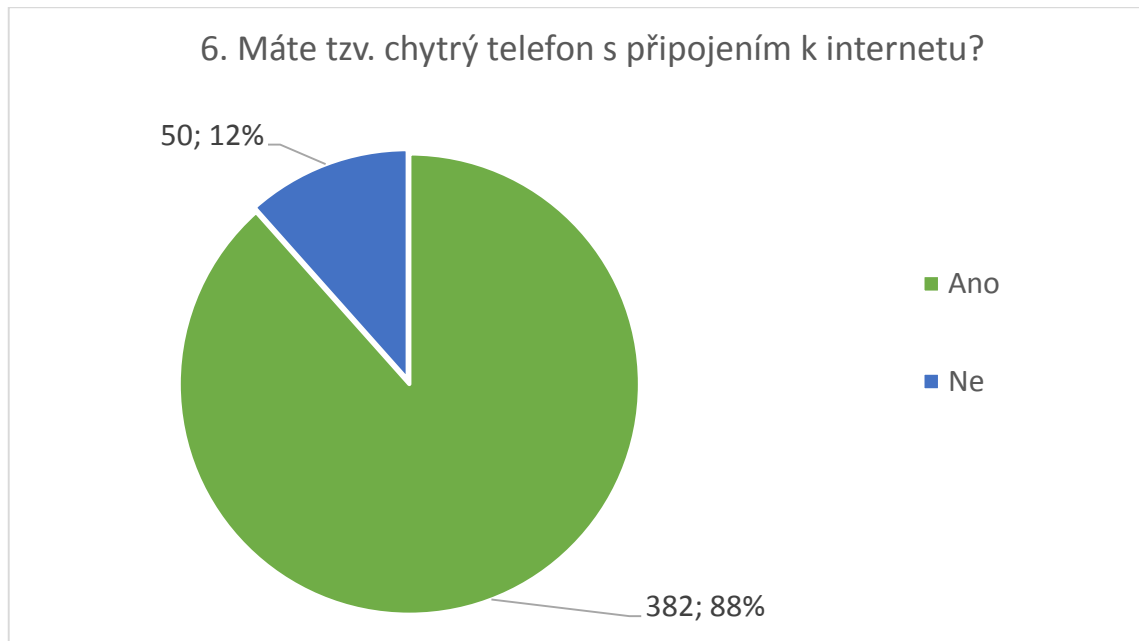

Obrázek 7 - Kolik hodin denně aktivně trávíte na sociálních sítích?

V případě této otázky se může zdát, že čas strávený respondenty na sociálních sítích není až tak výrazný. Je nutné si uvědomit, že se jedná o aktivně strávený čas, kdy jsou respondenti přímo na stránkách sociálních sítí a vyvíjí zde určitou aktivitu. Nezapočítává se zde čas, kdy jsou respondenti pasivní a jen například přijímají zprávy od přátel, či reagují na upozornění. Díky možnostem tzv. chytrých telefonů a připojení k internetu je umožněno být online téměř pořád, i když aktivně nejsme přítomni na dané stránce. Využitím chytrých telefonů a internetu v nich se zabývají další otázky.

Otázka č. 6 se táže respondentů, zda mají tzv. chytrý telefon s připojením k internetu. Výsledkem je, že 382 respondentů (88 %) má chytrý telefon

se stálým připojením na internet. Naopak jen 50 respondentů (12 %) ho nevyužívá. Tato otázka vyjadřuje, v jaké míře jsou chytré telefony s internetem zastoupeny v populaci, čehož může být opět využito v ochraně obyvatelstva, například vytvořením výukové aplikace, která by byla veřejně dostupná široké veřejnosti. Zájem respondentů si takovou aplikaci stáhnout je vyhodnocen v otázce č. 14.

Obrázek 8 - Máte tzv. chytrý telefon s připojením k internetu?

Jistou výhodou zmíněné aplikace je možnost využití kdekoli na cestách, či v ordinaci lékaře, kdy místo čtení časopisu nebo hraní her by bylo možné se vzdělávat a získávat informace o ochraně obyvatelstva, případně krizovém řízení. Příkladem takové výukové aplikace je První pomoc, vytvořená Českým červeným křížem. Aplikace je populární a v obchodu Play, dostupném na mobilních zařízeních s operačním systémem Android, je stažena více než sto tisíckrát. [36]

Otázka č. 6.1 souvisí s předchozí otázkou a zjišťuje, zda respondenti na chytrých telefonech využívají sociální sítě. Ve většině případů respondenti uvedli, že na chytrém telefonu používají sociální sítě – 356 odpovědí (93 %). Odpovědí, kde respondenti vyjádřili negativní postoj, bylo 26 (7 %).

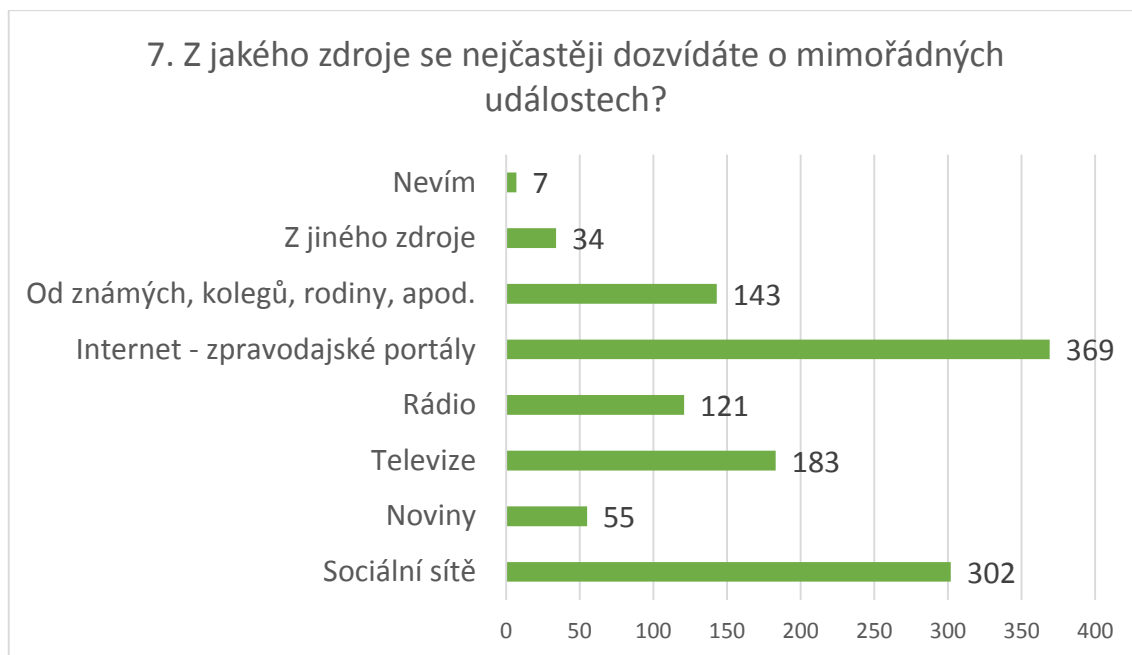

Obrázek 9 - Využíváte na něm některé sociální sítě?

Chytré telefony jsou stále dominantou mladších kategorií, ale lze vypožorovat, že s přibývajícím nedostupností běžných tlačítkových mobilních telefonů se zvyšuje počet uživatelů nad 50 let, kdy jsou tyto lidé nuceni přejít na používání chytrých telefonů, jelikož je k tomu nutí buď okolí, nebo pracovní podmínky, případně zmíněné obchodní prostředí.

Otázka č. 7 byla zaměřena na zjišťování, z jakých zdrojů respondenti nejčastěji získávají informace o MU. Nejčastější odpovědí byl internet, konkrétně zpravodajské portály. Tuto odpověď zvolilo 369 respondentů. Druhou nejčastější odpovědí byly sociální sítě, 302 respondentů. Získávání informací z televizních relací se umístilo až na třetím místě. Takto odpovědělo 183 osob. Další odpovědí, která se dostala nad hranici 100 respondentů, bylo získávání informací od známých, kolegů, rodiny apod. – 143 respondentů, a informace z rádia – 121 respondentů.

Tradiční papírový tisk se umístil až na předposledním místě. Tuto možnost využívá jen 55 respondentů. Z jiných než zmíněných zdrojů získává informace 34 respondentů.

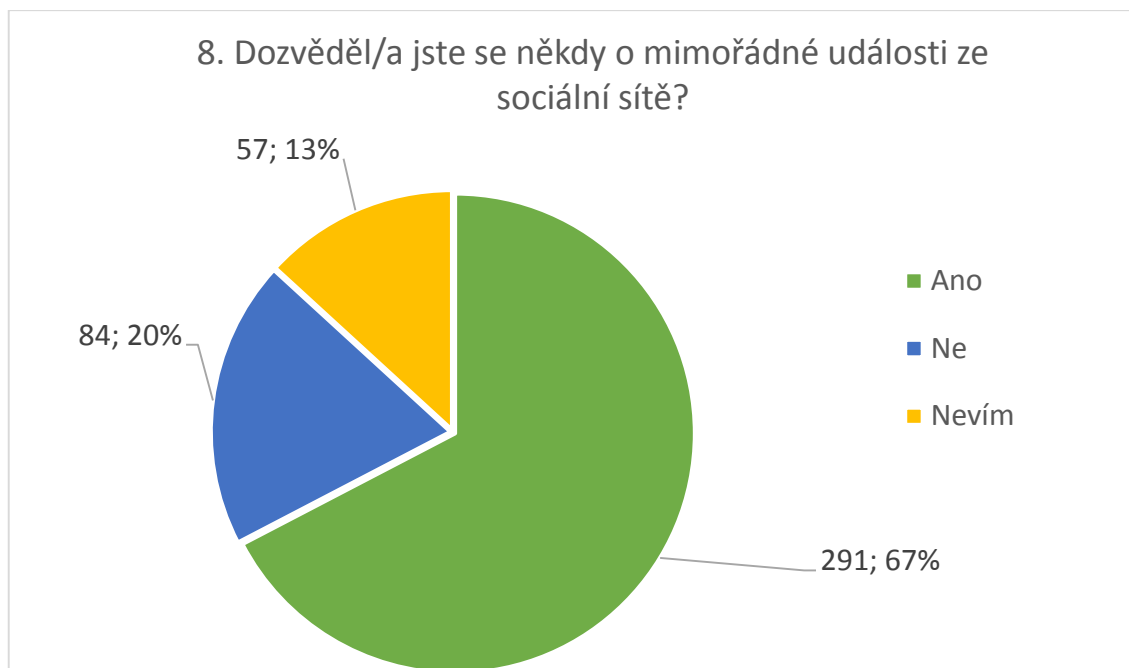

Obrázek 10 - Z jakého zdroje se nejčastěji dozvídáte o mimořádných událostech?

Z výsledků vyplývá, že na předních pozicích se umístily informace získané pomocí internetu. Přestože sociální sítě nejsou na prvním místě, tak o jejich důležitosti vypovídá umístění na druhém místě. Stále více lidí sdílí pomocí sociálních sítí informace o konkrétních MU, které se lavinově šíří mezi uživateli. S lavinovým šířením se pojí negativní stránka věci, kdy se často sdílí neověřené nebo nepravdivé informace, a kvůli tomu často vzniká zmatek.

Otázka č. 8 se respondentů ptá, zda se o některé mimořádné události dozvěděli z některé sociální sítě. Kladně odpovědělo 291 osob (67 %). Záporně odpovědělo 84 respondentů (20 %). Počet respondentů, kteří si nejsou jistí, byl 57 (13 %).

Výsledky z této otázky úplně nekorrespondují s předchozí otázkou, kde více jak 302 respondentů zvolilo možnost, že se o MU dozvídají ze sociálních sítí. Je otázkou, zda respondenti pochopili, co je myšleno MU (termín jim byl vysvětlen na začátku dotazníku). Přes tento fakt je patrné, že sociální sítě patří k hlavním zdrojům šířícím informace.

Obrázek 11 - Dozvěděl/a jste se někdy o mimořádné události ze sociální sítě?

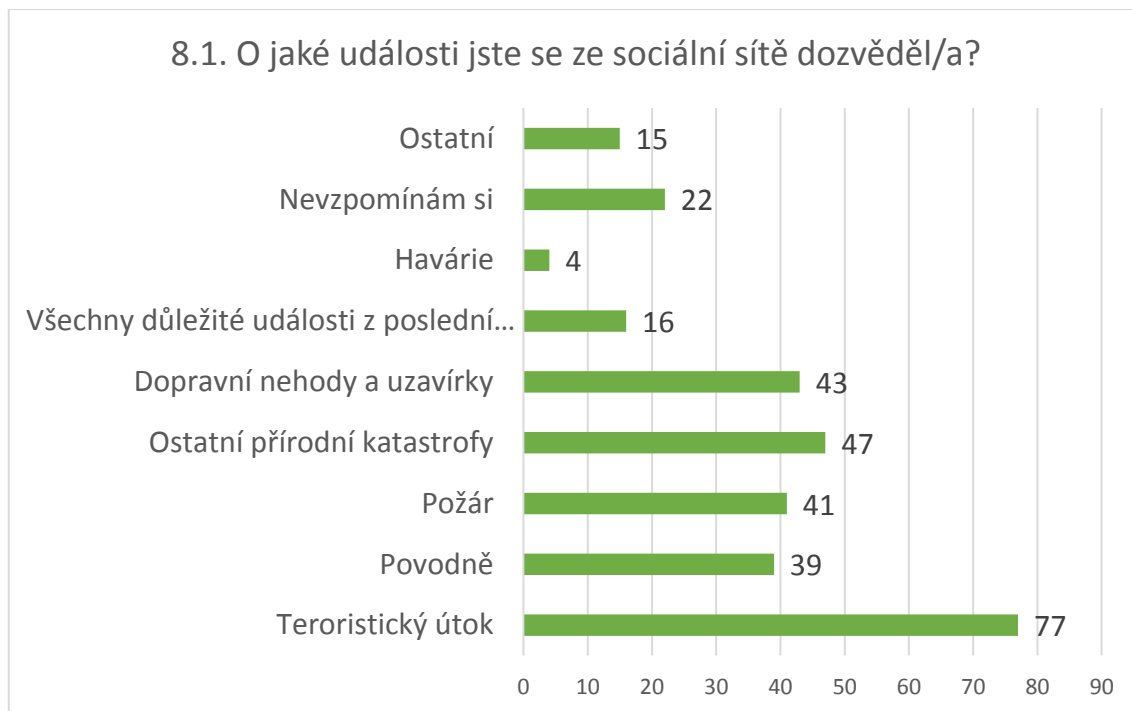
Otázka 8. 1 konkretizuje předchozí otázku a zjišťuje konkrétní MU, o kterých se respondenti dozvěděli ze sociální sítě. Nejčastěji zmiňovanou mimořádnou událostí byl teroristický útok, takto odpovědělo 77 respondentů. To, že nejčastěji zmiňovanou událostí byly teroristické útoky, není překvapením, jelikož terorismus a útoky byly a jsou masivně probírány na sociálních sítích.

Na dalších místech se umístily především přírodní katastrofy, které se týkají i území České republiky. Nejčastěji zmiňované byly požáry a povodně. Ze zmíněných událostí, které se neudály na území České republiky, byly zemětřesení, tsunami, výbuchy sopek na Islandu apod. Kromě přírodních katastrof se respondenti často ze sociálních sítí dozvěděli o nedávných dopravních nehodách, případně uzavírkách či jiných dopravních informacích.

Šestnáct respondentů se ze sociálních sítí dozvědělo o všech důležitých mimořádných událostech v poslední době. Mezi ostatními odpovědi, které byly zmíněny v rádech jednotek respondentů, se objevily – kontaminace vody

v Praze Dejvicích či v Brně, výbuchy plynu, policejní pátrání o osobách, zásahy složek IZS či migrace.

Počet respondentů, kteří si nevzpomínají na žádnou MU, bylo 22.

Obrázek 12 - O jaké události jste se ze sociální sítě dozvěděl/a?

Z výsledků je patrné, že nejčastěji jsou zmiňované události, které jsou mediálně populární. Sociální sítě v těchto případech často přispívají k šíření nenávisti a dezinformací.

V souvislosti s důvěryhodností informací na sociálních sítích byla vytvořena **otázka č. 9**, kdy jsme zjišťovali, zda se respondenti domnívají, že informace na sociálních sítích, jsou důvěryhodné, případně, zda by uvěřili výzvě k ukrytí, která by byla předána skrze sociální síť. Z výsledků je patrné, že téměř polovina respondentů se domnívá, že informace ze sociálních sítí nejsou důvěryhodné – takto odpovědělo 212 osob (49 %). Určitý počet respondentů si není jist, zda by informacím důvěřoval či nikoli. Možnost nevím zvolilo 171 osob (40 %). Jen malá část respondentů si myslí, že zmíněné informace jsou důvěryhodné. Možnost ano zvolilo 49 osob (11 %).

Obrázek 13 - Domníváte se, že informace vyskytující se na sociálních sítích jsou důvěryhodné? (např. věřil/a byste výzvě k ukrytí získané ze sociální sítě?)

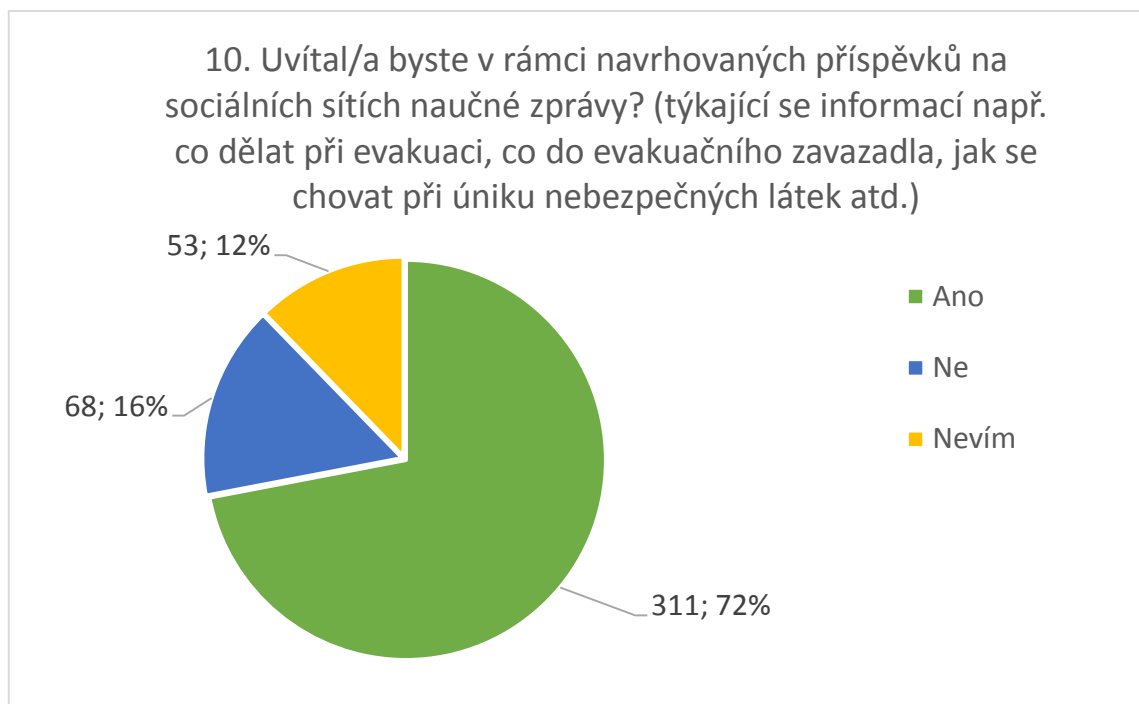
Z výsledků vyplývá, že většina osob nedůvěřuje informacím ze sociálních sítí nebo si není jistá, zda těmto informacím důvěřovat. Tato situace není příznivá pro využití sociálních sítí k varování obyvatelstva o MU, jelikož v tomto případě je důležité, aby obyvatelstvo uvěřilo výzvě a především výzvu uposlechlo, což u sociálních sítí není zajištěno.

Přestože není vhodné sociální sítě využívat k varování obyvatelstva, není vyloučeno jejich využití k jiným účelům, například k preventivně výchovné činnosti – viz následující otázka.

Otázka č. 10 se zaměřuje na zájem respondentů o preventivně výchovnou činnost. Zjišťuje, zda by respondenti uvítali v rámci navrhovaných příspěvků na sociálních sítích (především Facebooku) naučné zprávy (co dělat při vyhlášení evakuace, co si dát do evakuačního zavazadla, chování při úniku nebezpečných látek apod.)

Valná většina respondentů by měla zájem o naučné zprávy – 311 odpovědí (72 %). Menší část respondentů by o takové zprávy zájem neměla.

Odpověď ne, zvolilo 68 osob (16 %). Určitá část respondentů si není jistá, zda také zprávy dostávat či nikoli – 53 odpovědí (12 %).

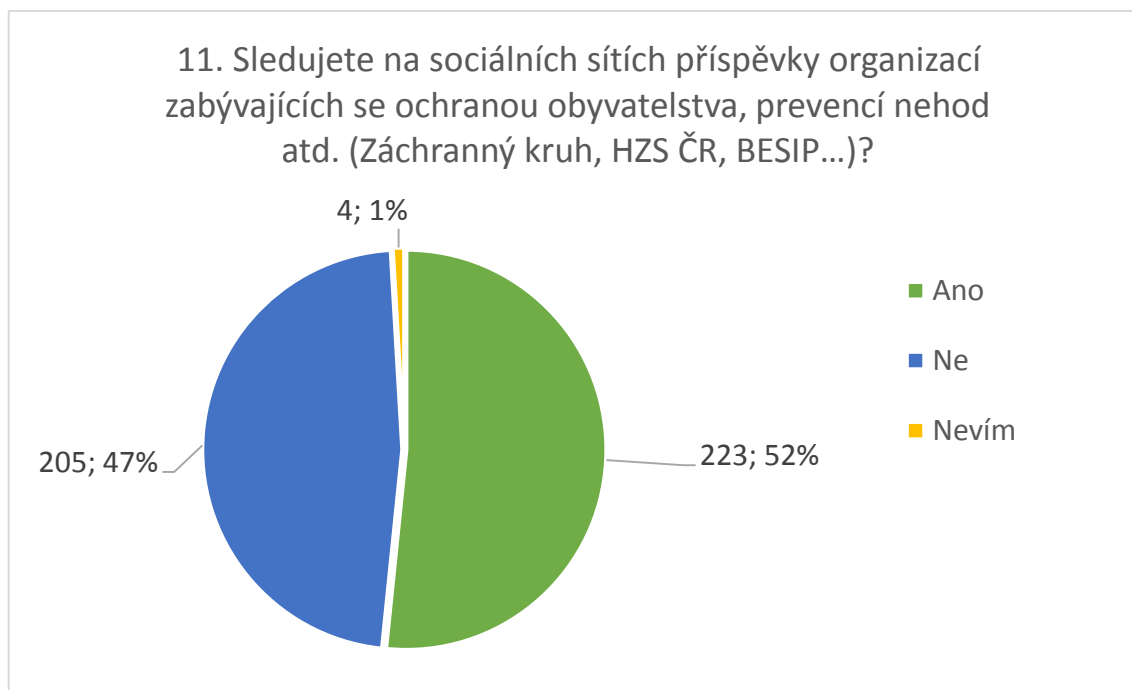
Obrázek 14 - Uvítal/a byste v rámci navrhovaných příspěvků na sociálních sítích naučné zprávy? (týkající se informací např. co dělat při evakuaci, co do evakuačního zavazadla, jak se chovat při úniku nebezpečných látek atd.)

Na základě výsledků je patrné, že většina respondentů by uvítala naučné zprávy. Jelikož největší problém je vzdělávat v oblasti ochrany obyvatelstva dospělé obyvatelstvo, tudíž by bylo vhodné k tomuto účelu použít sociální sítě, kde uživatelé tráví čas a bylo by možné jim předávat potřebné informace.

Potřeba učit obyvatelstvo v oblasti ochrany obyvatelstva je velká, o čemž vypovídá reakce občanů na pietní houkání sirén dne 23. 2. 2017 na počest zesnulého Jana Odermatta. Několik občanů se vyděsilo, jelikož neznají tóny sirén v České republice, což považujeme za velký nedostatek.

Otázka č. 11 souvisí s přecházející otázkou a zájmem občanů o ochranu obyvatelstva, prevenci nehod apod. (BESIP, některý Hasičský záchranný sbor, Záchranný kruh). Zjišťuje, kolik respondentů sleduje na sociálních sítích organizace zabývající se zmíněnými tématy. Větší část respondentů odpověděla, že sleduje zmíněné organizace – 223 odpovědí (52 %). Obdobná

část respondentů odpověděla negativně – 205 odpovědí (47 %). Čtyři osoby (1 %) si nejsou jisté, zda některou z organizací sledují.

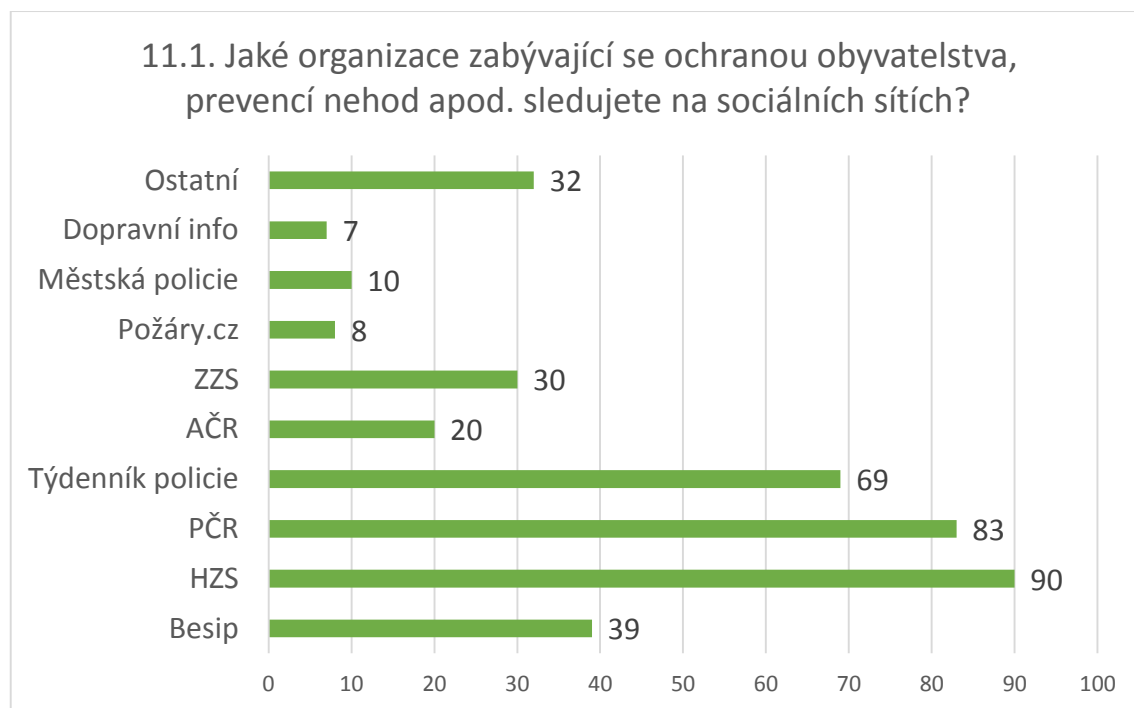
Obrázek 15- Sledujete na sociálních sítích příspěvky organizací zabývajících se ochranou obyvatelstva, prevencí nehod atd. (Záchranný kruh, HZS ČR, BESIP...)?

Z výsledků vyplývá zájem občanů o problematiku ochrany obyvatelstva, prevence nehod, prevence požárů apod. Bylo by vhodné vytvořit oficiální stránky obce/města/kraje/organizací, kde by byly sdíleny zmíněné informace.

Navazující **otázka 11.1** zjišťuje od respondentů konkrétní organizace, které na sociálních sítích sledují. Tato otázka byla otevřená, tudíž se zde sešlo množství rozdílných odpovědí, které byly utříděny do kategorií podle témat působnosti. Nejvíce respondentů sleduje stránky Hasičského záchranného sboru (krajské sbory, celostátní apod.) – 90 respondentů. Další hustě sledovanou organizací je Policie České republiky – 83 respondentů. Související stránka s Policií České republiky je Týdeník policie (soukromý provozovatel), který sleduje 69 respondentů. Další častěji zmíněné organizace - Armáda české republiky, zdravotnické záchranné služby, BESIP, městské policie a další. Organizací, které byly zmíněny jednotlivci, bylo velké množství – Český

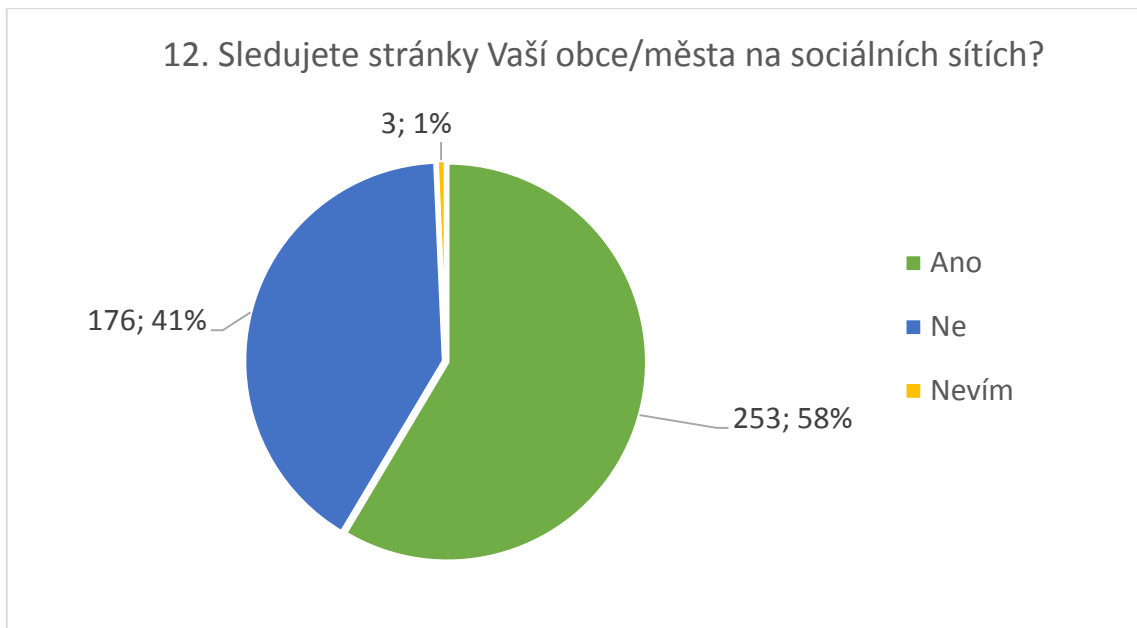
hydrometeorologický ústav, Doktoři bez hranic, Hasík, ÚAMK, Člověk v tísni a další.

Z výsledků je jasné, že respondenti sledují zmíněné organizace a zabývají se problematikou ochrany obyvatelstva, krizového řízení a dalších oblastí.

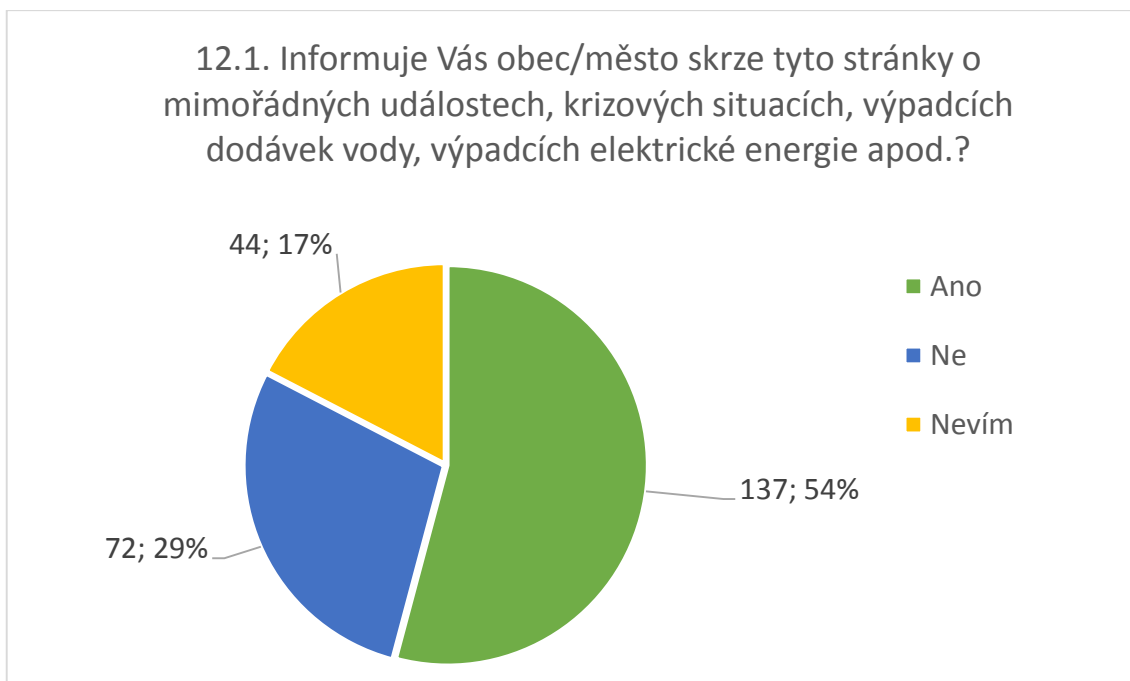
Obrázek 16 - Jaké organizace zabývající se ochranou obyvatelstva, prevencí nehod apod. sledujete na sociálních sítích?

Otázka č. 12 zjišťuje, zda respondenti sledují oficiální stránky své obce či města. Jelikož je možné skrze sociální sítě předávat určité informace o dění v obci/měště, tudíž nás zajímalo, kolik osob má o informace ze sociálních sítí zájem. Stránky své obce/města sleduje 253 osob (53 %). Osob, které zmíněné stránky nesledují, bylo 176 (41 %). Osoby, které si nejsou jistí, byly 3 (1 %).

Obrázek 17- Sledujete stránky Vaší obce/města na sociálních sítích?

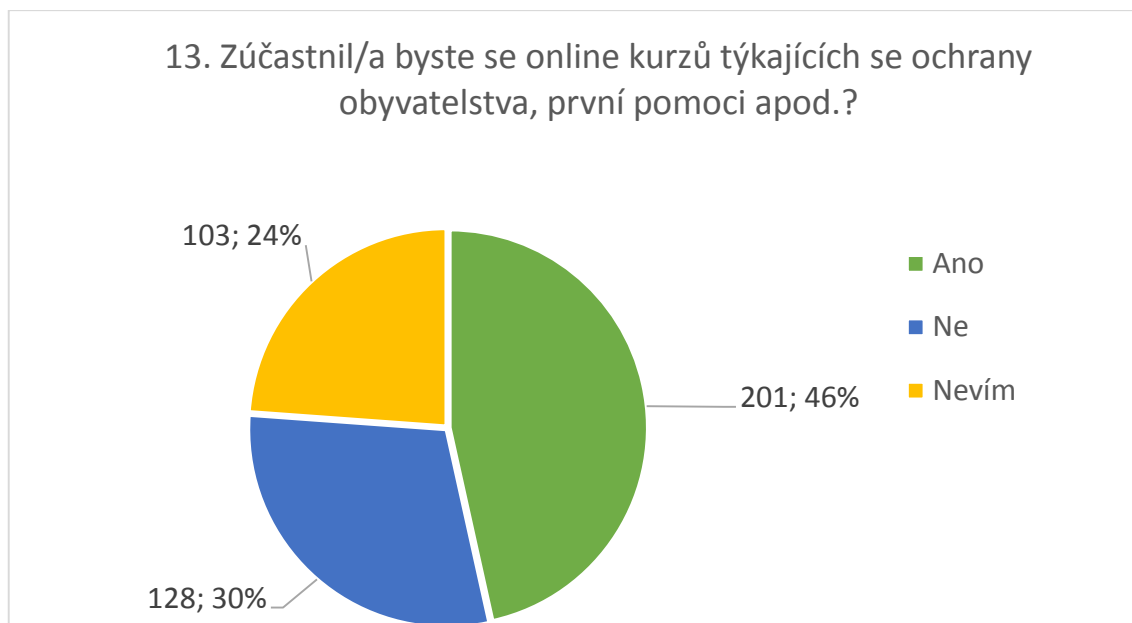
Otázka č. 12. 1 navazuje na předchozí otázku a rozvíjí jí. Táže se respondentů, zda jejich obec či město skrze stránky na sociálních sítích, je informuje o MU, KS, výpadcích dodávek elektrické energie či vody apod. Kladně odpovědělo 137 osob (54 %), tudíž více jak polovina respondentů dostává informace od své obce/města o důležitých situacích. Negativně odpovědělo 72 osob (29 %). Respondentů, kteří si nejsou odpovědí jistí, bylo 44 (17 %).

Obrázek 18 - Informuje Vás obec/město skrze tyto stránky o mimořádných událostech, krizových situacích, výpadcích dodávek vody, výpadcích elektrické energie apod.?

Sociální sítě jsou ideální možností pro komunikaci s občany na území obce/města/kraje. Přestože výsledek 54 % informujících obcí/měst občany o MU není špatný, tak prostor pro zlepšení tu jistě je. Je možné je využít k informování o připravených událostech, plánovaných odstávkách energií, vzniklých MU a všem ostatním, co samospráva uzná za vhodné, že by občan měl vědět.

Otázka č. 13 zjišťuje, zda by respondenti měli zájem o účast na online kurzech z oblasti ochrany obyvatelstva, první pomoci, krizového řízení a dalších oblastí. Nejčastější možností, kterou respondenti vybírali, byla možnost ano, tudíž by se zúčastnili online kurzů. Takto odpovědělo 201 respondentů (46 %). Opačný přístup k věci mělo 128 respondentů (30 %). Číslo 103 odpovědí (24 %) odpovídá počtu respondentů, kteří nevědí, zda by se zúčastnili.

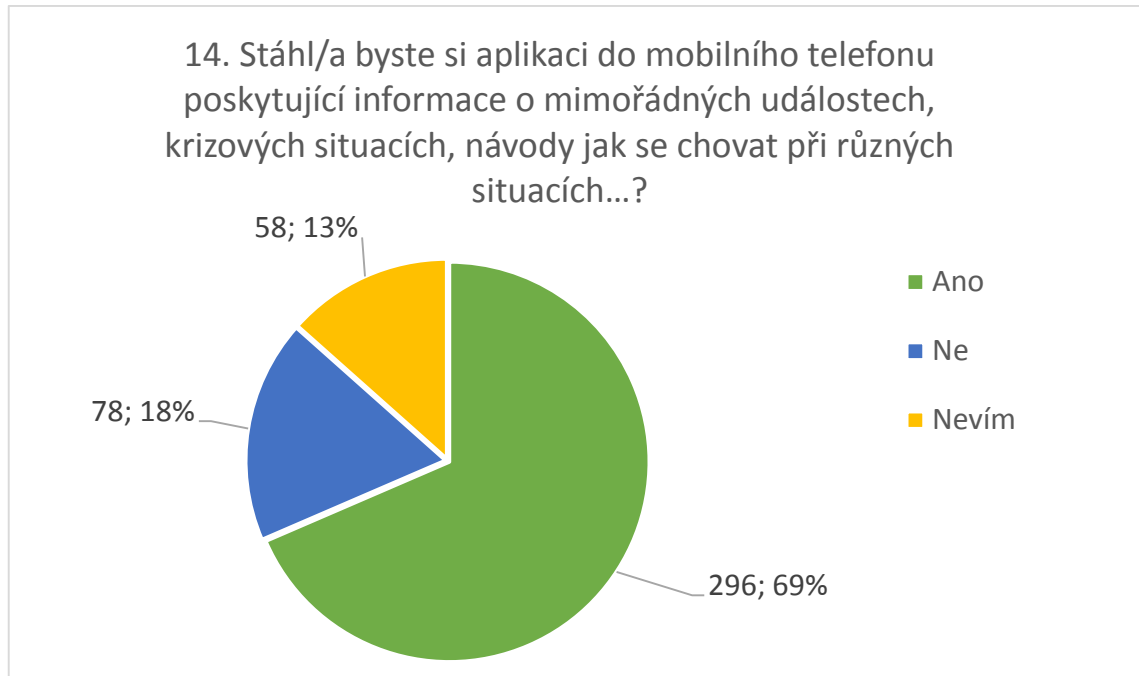
Obrázek 19 - Zúčastnil/a byste se online kurzů týkajících se ochrany obyvatelstva, první pomoci apod.?

Přestože nejčastější odpovědí v této otázce byl zájem o online kurzy, tak počet osob, které o zmíněnou problematiku zájem nemají je také značný. Z čehož se dá usuzovat, že i přes to, že by byly sociální sítě zařazeny do systému ochrany obyvatelstva a používaly by se k preventivně výchovné činnosti, tak tu stále budou lidé, kteří o problematiku nejeví zájem a nechtějí věnovat svůj čas přiučení se něčemu novému, co by jim mohlo pomoci při MU nebo KS.

Otázka č. 14 zjišťuje, zda by si respondenti stáhli do svého chytrého telefonu aplikaci zaměřenou na poskytování informací o MU, KS, obsahující výukové materiály s návody, jak se chovat apod. Aplikaci do svého chytrého telefonu by si stáhlo 296 osob (69 %). Služby zmíněné aplikace by nevyužilo 78 osob (18 %). Kategorii nevím vybralo 58 osob (13 %).

Zmíněná aplikace by byla vhodná nejen pro dospělé obyvatelstvo, ale i pro školní mládež, která chytré telefony využívá denně.

Dnešní technologie umožňují širokou škálu možností, jak apelovat na obyvatelstvo. Je politováníhodné, že státní správa ani územní samospráva plně nevyužívá zmíněných možností.

Obrázek 20- Stáhl/a byste si aplikaci do mobilního telefonu poskytující informace o mimořádných událostech, krizových situacích, návody jak se chovat při různých situacích...?

Otázka č. 15 je konečnou otázkou a zjišťuje názor respondentů na zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva. Otázka byla otevřená, tudíž respondenti měli možnost podrobně vyjádřit svůj názor na problematiku.

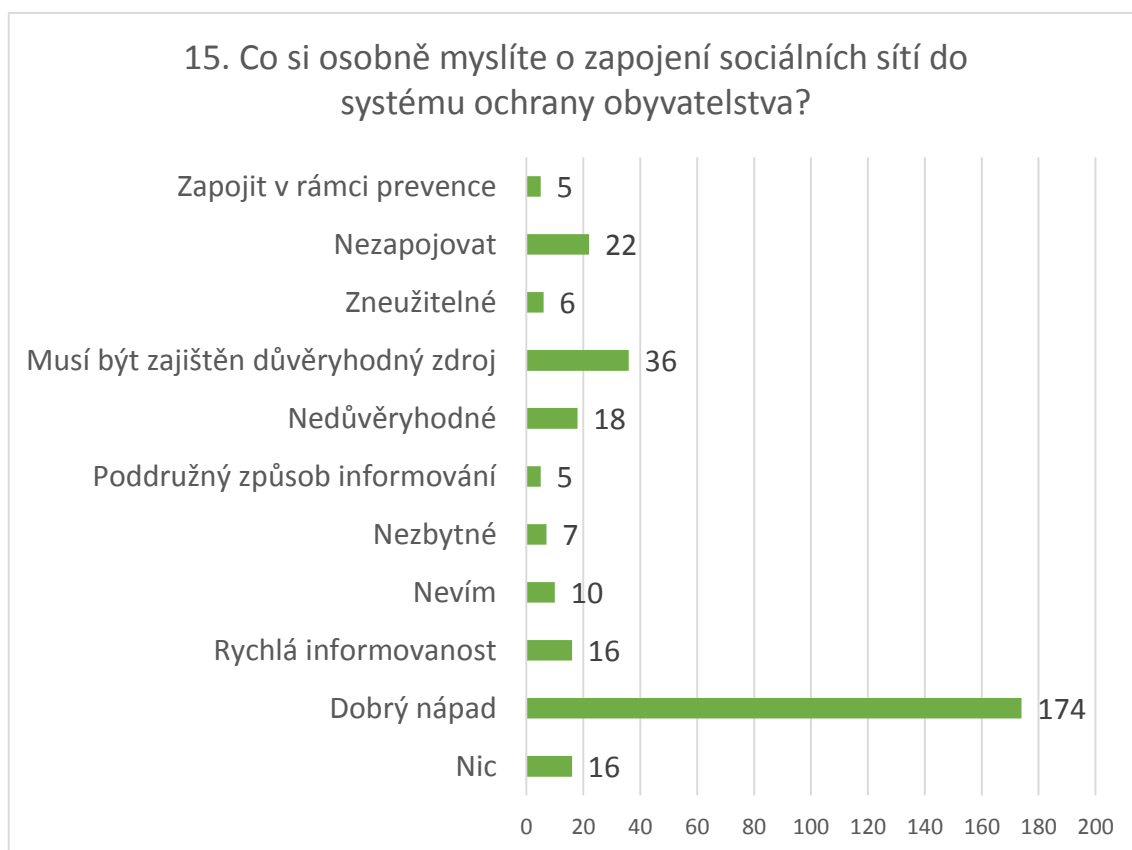
Většina osob (174) se vyjádřila ve prospěch zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva a domnívá se, že je to dobrý nápad. Současně 36 osob vyjádřilo znepokojení nad možností zneužití sociálních sítí k poplašným zprávám apod., tudíž apelovali na nutnost zajištění důvěryhodnosti sdílených zpráv. Respondenti, kteří souhlasí se zařazením sociálních sítí do systému, často zdůrazňovali rychlost šíření zpráv a možnost oslovení mladších ročníků. Některé odpovědi byly směřovány k tomu, že zapojení sociálních sítí v dnešní době je nevyhnutelné a nezbytné, tudíž by

státní správa a samospráva měla učinit kroky k aplikaci nových médií do systému.

Respondenti, kteří nesouhlasí se zapojením, bylo 22. Nejčastějším důvodem proč nezapojovat, byla zneužitelnost systému, nedůvěryhodnost informací, provozování soukromým sektorem, nevyužitelnost pro všechny věkové kategorie, nedostatečná zkušenost státních orgánů nebo nedostupnost metodiky pro komunikaci skrze zmíněná média.

Někteří respondenti jsou pro zapojení sociálních sítí, ale jen částečně například ve formě preventivně výchovné činnosti, ve formě podružného a podpůrného systému informování obyvatelstva o MU nebo KS.

Část respondentů nedokáže posoudit, zda sociální sítě zapojit či nikoliv a určitá část si o problematice nemyslí nic.

Obrázek 21 - Co si osobně myslíte o zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva?

Z výsledků této otázky vyplývá, že široká veřejnost je většinou nakloněna k zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva. Někteří občané mají určité opodstatněné výhrady k zapojení, čímž by bylo vhodné se v budoucnu zabývat.

6.1.1 Dílčí shrnutí průzkumu

Průzkumného šetření k zjištění názoru široké veřejnosti na zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva se zúčastnilo 432 respondentů. Do šetření se zapojily různé věkové kategorie, přičemž nejpočetnějšími kategoriemi byl věk 21 až 25 a 26 až 30 let.

Dotazník byl konstruován, tak, aby byl co nejvíce srozumitelný, případně běžně nepoužívané pojmy byly vysvětleny, aby nedocházelo k nepochopení, a tím k narušení výsledků průzkumu.

Výsledky průzkumu dávají podklad pro další šetření a rozvedení diskuse nad problematikou sociálních sítí. Některé výsledky byly překvapivé, ale valná většina odpovídala předpokladu.

V kapitole *Cíle práce* jsme si stanovili určité cíle, kterých jsme chtěli dosáhnout za pomoci průzkumného šetření. Především bylo nutné zjistit povědomí široké veřejnosti o oblasti sociálních sítí a jejich zapojení do ochrany obyvatelstva, čehož se nám podařilo dosáhnout. Současně jsme stanovili hypotézy, které jsou vyhodnoceny v kapitole *Vyhodnocení hypotéz*.

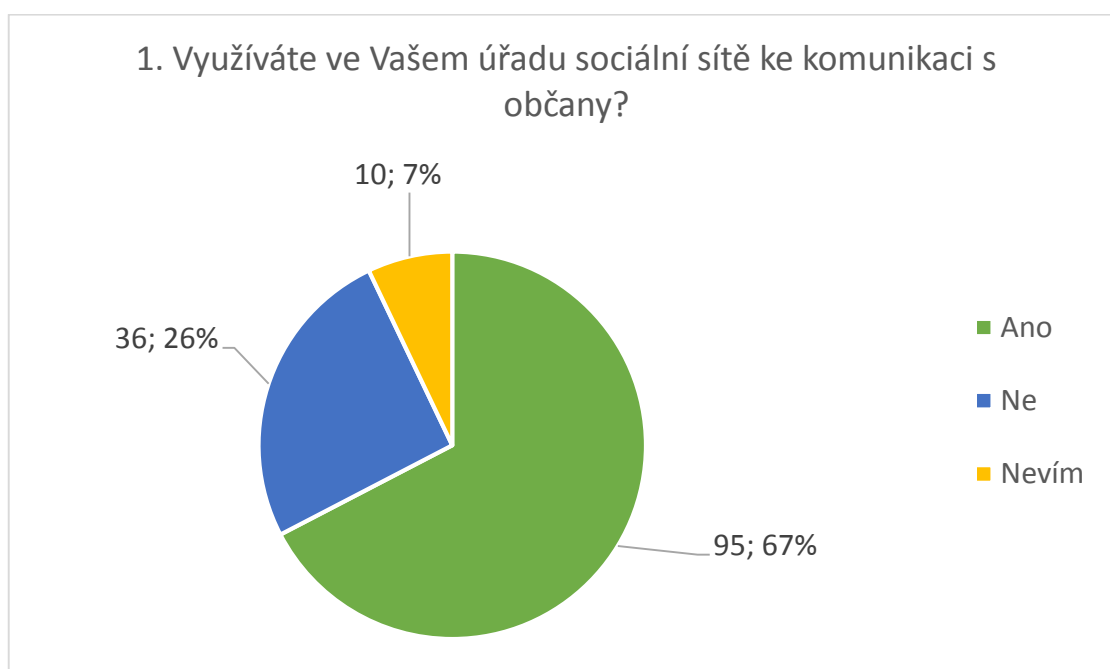
Z výsledků je patrné, že sociální sítě, jak bylo předpokládáno, patří do každodenního života velké části populace, která je využívá nejen ke komunikaci mezi přáteli, ale i k získávání různých druhů informací. O MU se na sociálních sítích vedou živé debaty, často jsou sdíleny nepravdivé nebo neověřené zprávy, čehož je nutné se vyvarovat v ochraně obyvatelstva a krizovém řízení.

6.2 Průzkum názoru pracovníků krizového řízení

Druhou částí průzkumného šetření bylo zjištění názoru na problematiku z hlediska odborné veřejnosti.

Otázka č. 1 se respondentů dotazovala, zda na jejich úřadu využívají ke komunikaci s občany sociální sítě. Odpověď ano zvolilo 95 respondentů (67 %), tudíž více než polovina zúčastněných respondentů odpověděla kladně. Počet osob, které odpověděly negativně, bylo 36 (26 %). Pracovníků krizového řízení, kteří si nejsou jistí, zda úřad používá sociální sítě, bylo 10 (7 %).

Je tedy pozitivní, že ve více než polovině případů orgány územní samosprávy nějakým způsobem využívají ke svým potřebám sociální sítě.

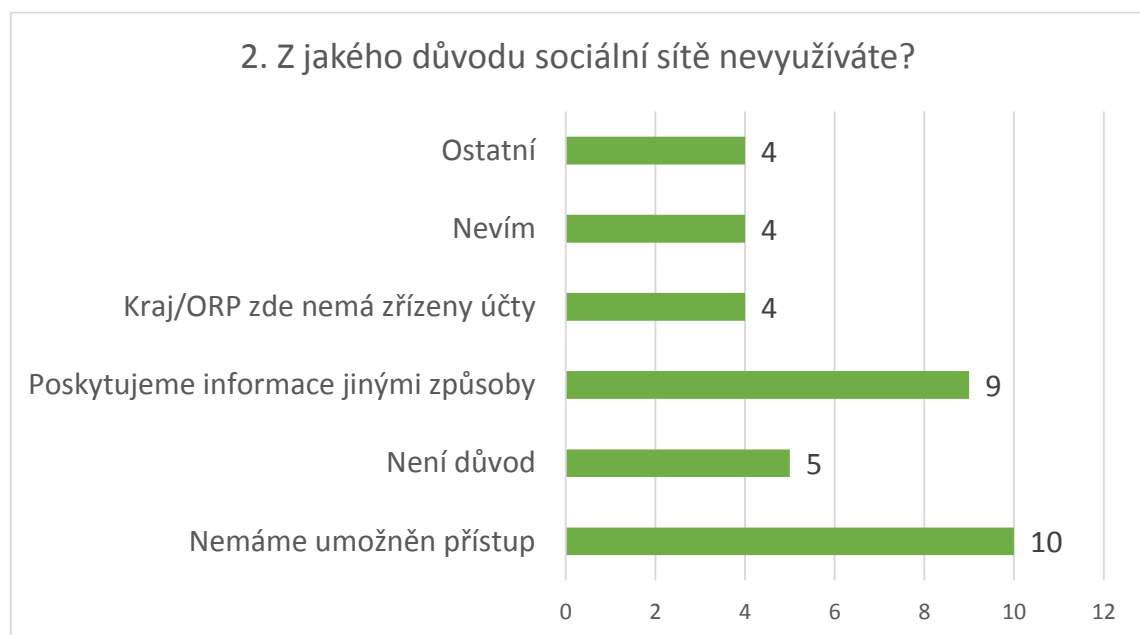
Obrázek 22 - Využíváte ve Vašem úřadu sociální sítě ke komunikaci s občany?

Otázka č. 2 byla určena těm respondentům, kteří se v předchozí otázce vyjádřili, že v úřadu nepoužívají sociální sítě. Zjišťovala důvod, proč sociální sítě nepoužívají. Nejčastější odpovědí byl důvod neumožnění přístupu na sociální sítě na základě rozhodnutí vedení. Další často zmiňovanou odpovědí byl důvod, že k poskytování informací úřad používá jiné způsoby

(webové stránky, obecní noviny apod.). Někteří pracovníci se nedomnívají, že by vznikl důvod k tomu, aby ke komunikaci s občany využívali sociální sítě.

Ostatní odpovědi, které se vyskytovaly ve stejné frekvenci, byly – kraj nebo obec s rozšířenou působností nemá zřízeny účty na sociálních sítích, které by bylo možné využít. Dále někteří nevědí, z jakého důvodu se na jejich úřadě zmíněná média nepoužívají, někteří se domnívají, že nová média nejsou vhodná k poskytování oficiálních informací, dále byla zmíněna zneužitelnost těchto médií, nebo neřešení problematiky legislativně. Mimo jiné byla zmíněna i nedostatečná personální kapacita, aby bylo možné účty na sociálních sítích obsluhovat.

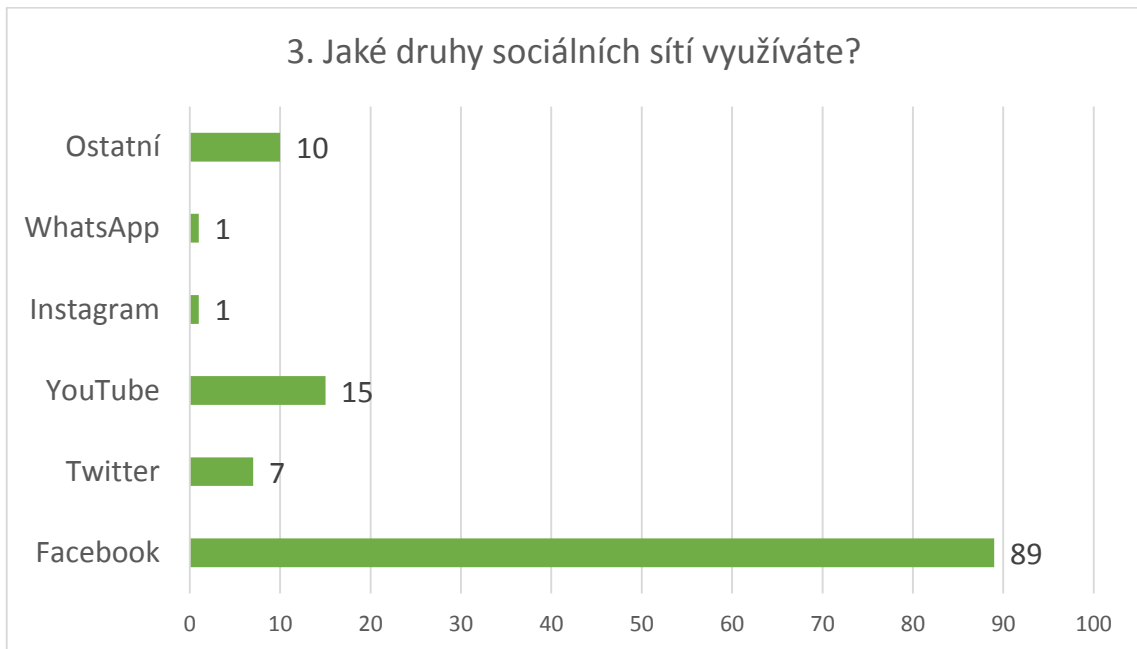
Poznatky získané od pracovníků krizového řízení, kteří sociální sítě nepoužívají, jsou cenným podkladem k zamyšlení a k dalšímu průzkumu.

Obrázek 23 - Z jakého důvodu sociální sítě nevyužíváte?

Otázka č. 3 byla zaměřena na průzkum, které sociální sítě jsou na úřadech nejčastěji využívány ke komunikaci s veřejností. Některé úřady používají více sociálních sítí, ale nejčastější odpovědí byl Facebook – 89 respondentů. Dále úřady využívají služeb sociální sítě YouTube - 15 respondentů, například

ke sdílení výukových videí, pozvánek na připravované události nebo reportů z pořádaných akcí. Mimo zmíněné sociální sítě jsou používány ještě Twitter, WhatsApp nebo Instagram, ale ty jen v minimálních počtech. V kategorii ostatních byly zmíněny – Google+ a LinkedIn.

Obrázek 24 - Jaké druhy sociálních sítí využíváte?

Otázka č. 4 byla zaměřena na zjištění oblastí, o kterých úřad informuje veřejnost. Nejčastěji byla zvolena odpověď, že úřad využívá sociální sítě k informování občanů o dění v obci/městě nebo kraji. Tuto odpověď zvolilo 84 respondentů. Velmi podobný výsledek vyšel u odpovědi, kdy jsou občané skrze nová média informováni o činnosti úřadu – 82 respondentů.

O MU veřejnost přes sociální sítě informuje 57 úřadů a k účelu varování obyvatelstva je používá 41 úřadů.

Pro preventivně výchovnou činnost jsou sociální sítě využívány ve 20 případech.

Obrázek 25 - K jakému účelu sociální sítě využíváte?

Poslední otázka, **otázka č. 5**, koreluje se závěrečnou otázkou u průzkumu názoru široké veřejnosti na zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva. V tomto případě jsme zjišťovali, zda se pracovníci krizového řízení domnívají, že by sociální sítě měly být zařazeny do systému ochrany obyvatelstva.

Nejčastěji se pracovníci vyjadřovali kladně k zařazení nových médií do ochrany obyvatelstva. Takto se vyjádřilo 75 pracovníků. Počet pracovníků, kteří souhlasí se zapojením, ale pouze jako doplňkový způsob k již zavedenému systému bylo 22. Možnost „asi ano“ zvolilo 7 respondentů.

Zmíněné důvody pro stanovisko k zapojení sociálních sítí byly – rychlost šíření informací, oslovení mladší části populace, celkové masové využívání sociálních sítí, využití k preventivně výchovné činnosti apod.

Zásadně proti zapojení bylo 30 osob, které své stanovisko odůvodňovali možnostmi zneužití, šířením dezinformací a paniky, sdílením neověřených zpráv, nedostatečnou kapacitou pracovníků, nepokrytí všech věkových kategorií občanů apod.

Obrázek 26 - Myslíte si, že by se sociální sítě měly, jako typ nového média, zařadit do systému ochrany obyvatelstva? (varování občanů skrze sociální sítě, výuka občanů v oblasti ochrany obyvatelstva apod.)

6.2.1 Dílčí shrnutí průzkumu

Průzkumného šetření k zjištění názoru odborné veřejnosti, pracovníků krizové řízení, se zúčastnilo 141 respondentů. Pohled získaný z řad odborné veřejnosti je pro posouzení stavu nezbytný, jelikož pracovníci krizového řízení jsou těmi, kteří by zmíněné sociální sítě ve své pracovní činnosti používali, tudíž bez jejich názoru nelze utvářet žádné závěry.

Díky průzkumu bylo zjištěno, že většina respondentů by zařadila sociální sítě do systému ochrany obyvatelstva, a to buď komplexně, nebo jen jako dílčí způsob, podporující již zavedené systémy.

Na základě výsledků průzkumu mezi odbornou veřejností a širokou veřejností je možné definovat pozitiva i negativa zapojení nových medií.

7 Vyhodnocení hypotéz

HYPOTÉZA 1 Předpokládáme, že více než 90 % respondentů, z řad široké veřejnosti, používá sociální sítě.

S hypotézou č. 1 souvisí otázka č. 4 průzkumu široké veřejnosti. Na základě otázky bylo zjištěno, že 95 % respondentů využívá sociální sítě, díky čemuž jsme hypotézu č. 1 potvrdili.

HYPOTÉZA 2 Předpokládáme, že více než 80 % respondentů, z řad široké veřejnosti, používá Facebook.

S hypotézou č. 2 souvisí otázka č. 4.1 průzkumu široké veřejnosti, kde zjišťujeme, jaké sociální sítě respondenti používají. Počet respondentů používající Facebook byl 404, což představuje přibližně 93,5 %. Na základě výsledků otázky č. 2 jsme byli schopni potvrdit hypotézu č. 2.

HYPOTÉZA 3 Předpokládáme, že alespoň 50 % respondentů, z řad široké veřejnosti, tráví na sociálních sítích nejméně 2 hodiny denně.

Na základě hypotézy č. 3 byla vytvořena otázka č. 5 průzkumu široké veřejnosti, kde se respondentů ptáme, kolik hodin denně tráví na sociálních sítích. Nejčastější zmiňovanou odpovědí byla kategorie 1 – 2 hodiny denně (147 respondentů, 36 %), tudíž se nám nepovedlo hypotézu potvrdit.

HYPOTÉZA 4 Předpokládáme, že více než 50 % respondentů, z řad odborné veřejnosti, je pro zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva.

S hypotézou č. 4 se pojí otázka č. 5 v dotazníku určeném odborné veřejnosti. Pracovníků, kteří jsou pro zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva, bylo 75, což představuje přibližně 53,2 %, tudíž hypotéza byla potvrzena.

HYPOTÉZA 5 Předpokládáme, že více než 50 % respondentů, z řad odborné veřejnosti, odpovědělo, že jejich úřad využívá sociální síť.

S poslední hypotézou se pojí otázka č. 1 průzkumu odborné veřejnosti. Na základě otázky č. 1 bylo zjištěno, že 95 úřadů používá sociální síť, to představuje 67 %, díky čemuž je možné hypotézu potvrdit.

8 Diskuse

Na základě dotazníku jsme se dozvěděli mnoho užitečných informací, o nichž je důležité dále přemýšlet a diskutovat. Je samozřejmé, že sociální sítě skýtají velké množství pozitivních využití, ale je důležité se zaměřit i na negativní stránky, které mohou ovlivnit jakoukoli další činnost. Vzhledem k tomu, že v mnoha částech světa se získávání informací ze sociálních sítí dostává na přední příčky, tak je nutné o zapojení těchto médií do systému ochrany obyvatelstva alespoň diskutovat.

Nejdříve jsme se zaměřili na shrnutí pozitivních stránek, které sociální sítě systému ochrany obyvatelstva nabízejí. Především je to posílení a podpoření současného systému, který se využívá již mnoho let, ale bylo by vhodné ho obohatit o moderní technologii, kterou využívá čím dál tím větší část populace. Jako podpůrný systém by mohly sociální sítě sloužit jako prostředník k předávání důležitých informací. Přičemž by nebylo vhodné obyvatelstvo skrze sociální sítě varovat, jelikož důvěryhodnost zde není vysoká. Naopak využití sociálních sítí k preventivně výchovné činnosti se ukazuje jako nejlepší možné využití. V současné době zvláště dospělá, produktivní část populace, nenalézá dostatek času a chuti k samovzdělávání v ochraně obyvatelstva, což může v konečné fázi vést k závažným důsledkům při MU nebo KS. Skrze sociální sítě je možné, jak dospělému obyvatelstvu, tak i jiným věkovým kategoriím, předávat informace týkající se evakuace, nouzového přežití, ukrytí, nebezpečných látek nebo tísňových linek, případně na koho se obrátit v určité nouzové situaci.

V rámci varování lze sociální sítě využít také, ale pouze jako doplňkový systém k JSVV, který nabízí přesně mířené informační toky, které nemohou být ovlivněny obyvatelstvem, což se o sociálních sítích říci nedá.

Další možností využití sociálních sítí je sledování průběhu MU nebo KS v reálném čase. Tyto informace poskytují samotní obyvatelé, u kterých již nebezpečná situace je, nebo se k nim blíží. Takto mohou například starostové obcí po toku řeky sledovat průběh povodní a připravit se na další postup.

Jak se ukázalo, sociální sítě by využilo mnoho lidí k informování svých blízkých o tom, že jsou v pořádku. Toto využití je nejčastější v případě útoků aktivních střelců nebo teroristických akcí.

Velkou výhodou sociální sítě nabízejí v možnosti hledání dobrovolníků, kteří jsou ochotni se účastnit řešení MU nebo KS. Dále přes nová média lidé nabízejí potřebné věci, kterých je nedostatek. Při získávání dobrovolníků je nutné brát zřetel na tzv. divoké dobrovolníky, kteří na místo události dorazí bez ohlášení, bez organizace apod. a mohou způsobit pro zasahující velkou přítěž.

Sociální sítě nabízejí větší možnost komunikace občanů se státními nebo samosprávnými organizacemi. Mohou zde vyjadřovat své názory, nápady, nebo jen diskutovat nad zajímavým tématem. Krizové řízení se neobejde bez praktických zkušeností, které lze začlenit do plánovací dokumentace. Tyto zkušenosti mohou poskytnout samotní občané, kteří byli přítomní při MU nebo KS a zažili si jí.

Nová média nejsou jen pozitivní stránky, ale i negativní. Nejčastěji zmiňovanou negativní vlastností byla nedůvěryhodnost, kdy na sociální síť může napsat každý, co chce. Je tedy nutné zajistit, aby informace pro občany pocházely z oficiálního zdroje. Kvůli špatné interpretaci a vyvolání paniky není vhodné obyvatelstvo skrze sociální sítě varovat, jak již bylo řečeno výše.

Další negativní vlastností je nepřítomnost dostatečné legislativy a metodiky, které by upravovaly použití sociálních sítí státními a samosprávnými organizacemi. Vzhledem k narůstajícímu počtu uživatelů

sociálních sítí by bylo vhodné, tuto problematiku v zákonodárném procesu řešit, včetně sankcí za zneužití těchto médií, využívání k extremistickým projevům, vyvolávání paniky, sdílení videí s nepřístojným obsahem apod. Pokud by byly dostatečné sankce za šíření dezinformací a paniky, tak by se důvěryhodnost informací získaných ze sociálních sítí zvýšila.

V případě zapojení nových médií do systému ochrany obyvatelstva vyvstane požadavek na navýšení počtu pracovníků, kteří budou účty na zmíněných médiích obsluhovat a komunikovat s občany. Tento proces je velmi časově náročný a není jednoduchý, jelikož se musí určit, na jaké komentáře se bude a nebude reagovat, jaké informace se budou skrze sociální sítě poskytovat, zda pracovníci obsluhující tyto sítě budou mít běžnou pracovní dobu nebo směnnou apod. Je nutné rozhodnout, které sociální sítě využívat, a které nikoliv. V České republice je nejvíce využíváný Facebook, ale v ostatních částech světa lze za vysoce používaný považovat i Twitter, který je na online sledování událostí vhodnější, jelikož zde lze nahrávat jen maximálně 140 znaků dlouhé zprávy, které často obsahují i tzv. geodata, která lze využít při mapování krize.

Rychlost šíření zpráv na sociálních sítích může být jak výhodou, tak nevýhodou. Velkou nevýhodou je v případě katastrof, kdy občané sdílejí fotografie, videa z místa nehod zobrazující zraněné osoby, kdy je to nevhodné z hlediska samotných zraněných, ale i v případě, zobrazení některým z příbuzných, kteří dosud nemusí mít žádné informace a první co uvidí, je zraněný nebo mrtvý příbuzný na sociální síti. Dalším problémem jsou nezranění lidé, kteří například po evakuaci letadla ihned sdílejí neověřené informace, což je velmi nežádoucí, jak pro zasahující, tak pro veřejnost. Na tomto problému jsme se shodli s Ing. Danielem Maršálkem, Ph.D., který je bezpečnostním expertem na Letišti Václava Havla.

Česká republika s využitím sociálních sítí ve státní nebo samosprávné sféře poněkud zaostává za zahraničními institucemi. Přesto je vhodné se problematice věnovat, jelikož například teroristé tento typ médií využívají k radikalizaci a rekrutování nových členů. Zmíněné hrozbě věnovala svoji práci Radikalizace a užívání sociálních médií Robin L. Thompsonová, která má široké zkušenosti v bezpečnostním prostředí, výzvědných službách a informačních operacích. Upozorňuje na hrozbu využívání sociálních médií teroristickými organizacemi. Al-Kaidá nebo Islámský stát využívá k rekrutování mladých následovníků právě Facebook nebo Twitter z řad občanů západních zemí. Zmiňuje, že pokud budou státní orgány dále ignorovat tento problém, tak bude i nadále docházet k ohrožování národních bezpečností a zvyšování rizika. Dále upozorňuje na využívání sociálních sítí k propagandě a šíření strachu mezi obyvatelstvem, čemuž by měl stát zabráňovat. Thompsonová shrnuje, že pro mladé obyvatele, kteří na moderních technologiích vyrostli, je využívání sociálních sítí běžnou praxí, s čímž se ztotožňujeme i z výsledků dotazníkového šetření. Mladí mají možnost skrze sítě komunikovat s lidmi přes celý svět a sdílet s nimi jakékoli informace. Dále uvádí, že sociální sítě měly velký vliv na protesty v severní Africe, středním Východě (2011) a Řecku (2008 a 2010). Samotné sociální sítě krize nezpůsobují, ale dopomáhají k nim, což je pro krizové pracovníky důležité si uvědomit. Při Mumbaiských útocích (2009) byly využity chytré telefony ke sledování reálné situace. Informuje o tom, že americká vláda nedostatečně pružně reaguje na vývoj technologií a sociálních sítí, tudíž jsou vždy o krok pozadu za teroristickými organizacemi.

[37]

„Moderní terorismus čerpá svoji sílu z proků moderní společnosti – média, sociální sítě, vysoký počet informací, informační dostupnost apod.“

PhDr. Václav Adámek

Americký červený kříž jako jedna z mála organizací využívá ke své práci sociální sítě. Nechal vzniknout, ve spolupráci s firmou Dell, Digitálnímu operačnímu centru ve Washingtonu D. C. Toto centrum je první svého druhu, díky němuž ukazuje na důležitost sociálních sítí v nouzových situacích. Toto centrum pomáhá Červenému kříži, zaměstnat veřejnost během krizových situací. Díky němu mohly týmy Červeného kříže při častých tornádech v USA zasahovat tam, kde bylo nejvíce potřeba. Centrum využívají k získávání dodatečných informací z postižených oblastí, kdo nejvíce potřebuje pomoci, k větší participaci obyvatelstva na krizích a k propojování lidí se zdroji (voda, potraviny, přístřeší apod.) s těmi, kteří tyto věci potřebují. [38]

Rychlost šíření zpráv na Facebooku dokazuje tornádo v Joplinu (USA), které se v roce 2011 prohnalo státem Missouri. Zabilo 158 lidí a více než 1 100 zranilo. Bylo to nejvražednější tornádo v USA od roku 1947. Trvalo 38 minut od 17:34 do 18:12. Oficiální informace o tornádu byly vytvořeny nejméně dvě hodiny po průchodu tornáda, ale zprávy na sociálních sítích se objevovali hned po úderu. Sociální sítě v tomto případě byly využívány k hledání dobrovolníků, hledání příbuzných, spojení lidí se zdroji a těmi, kteří je potřebují poskytování informací apod.

Při hurikánu Sandy (USA 2012) byli občané skrze sociální sítě informováni v reálném čase. Organizace, které poskytovali informace – Americký červený kříž, Federal Emergency Management Agency (dále jen „FEMA“), Národní garda, kancelář starosty, oficiální krizové řízení New Yorku.

Útok na bostonský maraton (USA 2013) Ihned po výbuchu bomb bostonská policie začala komunikovat skrze sociální sítě, což se nestalo nikdy dříve. Policie využívala sociální sítě k opravám dezinformací a zvěstí. Lokální reportéři před zveřejněním reportáží čekali na zprávu na Twitteru od policie, která oznamovala zatčení podezřelých. Bostonská policie má nyní na Twitter 335 000 odběratelů. Před útoky byl počet zřetelně nižší – 40 000. [39]

Analytik americké národní vlády Bruce R. Lindsay zveřejnil práci na téma Sociální média a katastrofy: současné užití, budoucí možnosti a politická pozornost. Lindsay upozorňuje, jako jiní autoři, na zvyšující se počet uživatelů sociálních sítí. Lidé je v krizových situacích používají k informování rodiny a přátel o tom, že jsou v pořádku, k varování komunity o nadcházejícím nebezpečí, nebo k získávání finančních prostředků k překonání katastrofy. Facebook podporuje početné organizace zabývající se nouzovými situacemi - Informační systém po krizovou odezvu a management (ISCRAM), otevřený software a mnoho univerzit s programy zaměřenými na krizové situace. Použití sociálních sítí může být koncepčně využito na dvě kategorie. V první kategorii jsou média používána pasivně k šíření informací a k získávání zpětné vazby z příchozích zpráv, informací ze zdi Facebook atd. Takto je využívají nejčastěji organizace zabývající se krizovým řízením, například FEMA. Druhý přístup je systematické využívání sociálních médií, jako nástroj krizového managementu. Tento přístup zahrnuje provádění krizové komunikace, vydávání varování, využívání sociálních sítí k přijímání požadavků od postižených osob MU nebo KS, monitorování aktivit uživatelů a reakce na ně, nahrávání fotek určených k odhadu škod apod.

Informuje o využití sociálních sítí k veřejné bezpečnosti a informacích o krizích. Například Americký červený kříž informuje na Facebooku o potenciálních hrozbách. V roce 2009 Americká armáda skrze Twitter informovala o střelbách ve Fort Hood. Informace skrze internet o střelbě ve Virginské technické přicházely od studentů a neoficiálních zdrojů. Přes Facebook došlo k identifikaci obětí ještě před oficiálními zprávami. Při požárech v jižní Kalifornii v roce 2009 lidé hledali informace na sociálních sítích, jelikož oficiální zdroje byly moc obecné a nepřesné.

Dále mohou být sociální sítě využity k upozornění o nadcházejících cvičeních, trénincích a k mobilizaci záchranných složek. Například při hurikánu

Gustav (USA 2009) byl Facebook využit ke svolání Community Emergency Response Team, jelikož jejich systém upozornění selhal.

Nová média lze použít i k nouzovému varování a upozornění. Přičemž autor upozorňuje na diskusi spojenou s touto problematikou, kdy není jisté, zda občané uposlechnou výzvy k evakuaci, ukrytí či opuštění prostoru.

Dále mohou být využity k upozornění krizových manažerů a oficiálních představitelů státu/měst na určité situace díky monitorování proudu informací na zmíněných médiích.

Zmínit lze také využití jako systému pro tísňové volání. Při zemětřeseních v roce 2011 v Japonsku bylo zaznamenáno několik zpráv na Twitteru, skrze něž občané žádali o pomoc, jelikož neměli jinou možnost, jak si o ni říci. Dle studie Amerického červeného kříže lze konstatovat, že používání sociálních sítí mezi mladšími generacemi je mnohem běžnější, než mezi jinými, což jsme díky dotazníku zjistili také.

Další možností, kdy je vhodné využívat sociální sítě, je obnova území po katastrofě. Lze skrze ně poskytovat informace občanům o tom, kam se obrátit pro pomoc, jaké neziskové organizace kontaktovat, jak si zažádat o podporu apod.

Lidsay upozorňuje na možnost šíření dezinformací a zvěstí, případně šíření paniky pomocí sociálních sítí. Tyto dezinformace mohou ovlivnit systém záchrany obětí nebo řízení krize. Je proto důležitý zákonodárský proces, který nastaví sankce za obdobné činy. K tomuto závěru jsme během bádání došli také.

V souvislosti s využíváním sociálních sítí státními organizacemi vyvstává na světlo další problematika týkající se ochrany osobních údajů, která by měla být také řešena legislativně. [40, 41]

Americká agentura FEMA pořádá kurzy zaměřené na sociální média v krizovém managementu, kde nabízí vysvětlení důležitosti sociálních sítí pro krizový management, popisuje hlavní funkce využitelné při krizích, příležitosti a výzvy v užívání, nabízí zkušenosti při používání sociálních sítí v pěti fázích krizového managementu apod. Kurz je určen pro státní, lokální nebo teritoriální úředníky krizového managementu, pro úředníky zabývající se informováním veřejnosti a dalším. [42]

J. Brian Houston a kolektiv upozorňují na fakt, že sociální sítě mohou vylepšit možnost komunikace při katastrofách, jelikož tyto technologie mají potenciál ve zvýšení informační kapacity, spolehlivosti a interaktivity. Dále informují o možnosti využití chytrých telefonů s přístupem na internet v rámci řešení KS. Samy občané v tomto případě mohou dokumentovat a sdílet informace o událostech, které běžně zprostředkovávají novinové organizace, nebo reportéři televizních stanic.

J. Brian Houston a kolektiv definovali činnosti, při kterých je možné využít sociální sítě. Ve fázi vznikající MU nebo KS lze využít k vysílání a přijímání varování, poskytování a přijímání informací potřebných k přípravě na MU nebo KS nebo k zjišťování a signalizaci katastrof. V rámci samotné události lze sociální sítě využít k zasílání požadavků a nabídek k vzájemné pomoci, informování ostatních o svém vlastním stavu a lokaci, dokumentaci aktuální situace. Možnosti, které lze využít, jak v rámci krize, tak v obnovovací fázi, jsou identifikace a vytvoření seznamu, jak pomoci po krizi, darování a přijímání darů a charitativních sbírek, využití nabídek dobrovolníků, k vyjádření znepokojení a emocí nad událostí, nebo k poskytování psychosociální nebo zdravotní pomoci.

Varování před nadcházející MU nebo KS lze skrze sociální sítě šířit například jen k těm osobám, které se nacházejí v blízkosti vysílačů, které jsou

v oblasti události. Tento systém nevyžaduje žádnou speciální registraci, ale jen mobilní telefon s připojením na internet. [43]

Muhammad Imran a kolektiv zdůrazňují možnost využití sociálních sítí v počátečních fázích krize, kdy jsou informace špatně dostupné a jejich získávání je obtížné. Navrhují vyvinutí speciálního nástroje (programu), který vyhledává na sociálních sítích potřebné informace. [44]

Pierre Schoepp a kolektiv shrnul data ze situací s výskytem aktivního střelce. Sociální média se v těchto případech, ale i při jiných událostech stávají alternativním zdrojem informací pro valnou většinu populace. Sociální sítě jsou používány k šíření informací během MU nebo KS a mnohými jsou považována jako důvěryhodný zdroj informací. V případě Bostonského atentátu v roce 2013 56 % mladistvých hned v prvních minutách útoku hledalo a sdílelo informace na sociálních sítích. [45]

8.1 Shrnutí

Na základě porovnání zjištěných informací o sociálních sítích se zahraničními autory a debat s odborníky jsme došli k závěru, že sociální sítě jsou využitelné při MU nebo KS. S autory se shodujeme v mnoha rovinách, kdy je sociální sítě vhodné využít, ať už je to k preventivně výchovné činnosti, nebo k varování, vždy se jedná o podpůrný systém k již existujícím. Přesto je vhodné uvažovat i o potenciálních negativních vlastnostech, které zahraniční autoři ve svých výzkumech často zmiňují. Jedná se o šíření poplašných zpráv, dezinformací a fám. Dále společně upozorňujeme na závislost na vnějších zdrojích.

Ačkoli se se zahraničními studii často shodujeme, tak je zjevné, že Česká republika nemá velké zkušenosti s využíváním sociálních sítí v případě katastrof, tudíž je vhodné zvážit čerpání zahraničních zkušeností, které lze implementovat na naše podmínky.

9 Závěr

Cílem diplomové práce bylo přinést ucelený pohled na sociální sítě a pokusit se odpovědět na otázku, zda je zapojit do systému ochrany obyvatelstva.

Krizový management za používáním sociálních sítí poměrně zaostává, především v České republice. Sociální sítě nabízejí mnoho příležitostí, které lze využít v ochraně obyvatelstva, nebo v celém krizovém řízení. Při zapojování nových médií do systému ochrany obyvatelstva je nutné mít na paměti i jisté negativní vlastnosti, které mohou používání ovlivnit. Bylo by vhodné získat a konzultovat zkušenosti se státy, které sociální sítě již využívají, a mají možnost poskytnout nám svůj názor. Mezi tyto státy patří především Spojené státy Americké, kde je využívání nových médií značně rozšířeno.

Kdybychom měli odpovědět na otázku, zda sociální sítě do systému ochrany obyvatelstva zařadit či nikoliv, odpověď by zněla, že ano, ale s výhradami. Je nutné zajistit dostatečnou důvěryhodnost informací, které budou občanům sdělovány. Musí být vyhrazeni minimálně dva pracovníci, kteří budou skrze sociální sítě komunikovat s občany a reagovat na jejich komentáře. Dále by se měla vytvořit metodika, jakým způsobem sociální sítě využívat, a které jsou pro ochranu obyvatelstva a krizové řízení nejvhodnější. S metodikou souvisí legislativní zakotvení problematiky.

Nejvhodnějším způsobem, jak využívat sociální sítě je, dle našeho názoru, k preventivně výchovné činnosti, nebo k získávání dobrovolníků na řešení mimořádných, nebo krizových situací.

Závěrem je nutno podotknout, že sociální sítě jsou masově rozšířeným médiem, který využívá čím dál tím větší počet osob různých věkových kategorií. Už vzhledem ke zmíněnému faktu je vhodné o zapojení do systému

ochrany obyvatelstva uvažovat nebo alespoň o něm diskutovat. Žádný systém nemá jen výhody nebo nevýhody, proto je důležité výhody rozvíjet a využívat a současně nevýhody eliminovat. Proto je u sociálních sítí důležité si uvědomovat, jak příležitosti, tak hrozby.

10 Seznam použitých zkratek

ARPA – Advanced Research Project Agency

BBS – Bulletin Board System

Centrum – Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám

CPO – Civilní protiletectká obrana

CSNet – Computer Science Network

FEMA – Federal Emergency Management Agency

HTML – HyperText Markup Language

HTTP – HeprText Transmission Protocol

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky

IZS – integrovaný záchranný systém

JSVV – jednotný systém varování a vyrozumění

KS – krizová situace

MU – mimořádná událost

NASA – National Aeronautics and Space Administration

NSF – National Science Foundation

PČR – Policie České republiky

USA – Spojené státy Americké

WWW – World Wide Web

ZZS – zdravotnická záchranná služba

11 Seznam použité literatury

- [1] PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální síť*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1.
- [2] *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015: schválená usnesením vlády č. 417 ze dne 22. dubna 2002 se zapracováním změn schválených usnesením vlády ze dne 5. ledna 2005 č. 21*. Vyd. 2. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2005. ISBN 80-86640-49-3.
- [3] *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2016.
- [4] *Veřejná správa stručný průvodce přednáškou*. Institut pro veřejnou správu Praha [online]. Praha [cit. 2017-01-19]. Dostupné z: https://www.institutpraha.cz/obj/obsah_fck/preheld%20kurzu%20prubezka%20a%20VVU_tabulky/verejna_sprava_pruvodce_prednaskou.pdf
- [5] PRŮCHA, Petr a Richard POMAHAČ. *Správní právo*. Ostrava: Sagit, 2002. Lexikony. ISBN 80-7208-314-7.
- [6] *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2014. ISBN 978-80-86466-50-7.
- [7] KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše a Libor FOLWARCZNY. *Ochrana obyvatelstva*. 2., aktualiz. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-134-7.
- [8] ŘEHÁK, David, Bohumír MARTÍNEK a Petra RŮŽIČKOVÁ. *Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb*. V Ostravě: Sdružení

požárního a bezpečnostního inženýrství, 2015. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-169-9.

[9] Česká republika. Vyhláška č. 328/2001 Sb., o podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. In: *portal.gov.cz*. 2001. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=51671&nr=328~2F2001&rpp=15#local-content>

[10] *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. ISBN 978-80-86466-62-0.

[11] Prostředky individuální ochrany. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Praha: MV - GŘ HZS ČR, 2014 [cit. 2017-1-24]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/prostredky-individualni-ochrany-prostredky-individualni-ochrany.aspx>

[12] HRUBÁ, Alice. *Příručka pro přípravu techniků ochrany obyvatelstva*. Lázně Bohdaneč: MV-GŘ HZS ČR - Institut ochrany obyvatelstva, 2012. ISBN 978-80-87544-13-6.

[13] Evakuace: Evakuace obyvatelstva. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Praha: MV - GŘ HZS ČR, 2015 [cit. 2017-01-24]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/evakuace-obyvatelstva.aspx>

[14] Ukrytí: Ukrytí obyvatelstva v České republice. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Praha: MV - GŘ HZS ČR, 2014 [cit. 2017-01-24]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/ukryti-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

[15] Nouzové přežití: Opatření pro nouzové přežití. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Praha: MV - GŘ HZS ČR, 2014 [cit. 2017-01-24]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/opatreni-pro-nouzove-preziti-558778.aspx>

- [16] Preventivně výchovná činnost. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Praha: MV - GŘ HZS ČR, 2017 [cit. 2017-01-24]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hzs-hlavniho-mesta-prahy-menu-ochrana-obyvatelestva-preventivne-vychovna-cinnost-preventivne-vychovna-cinnost.aspx>
- [17] BŘÍZOVÁ, Bohdana. *Dobrovolnictví*. České Budějovice. Studijní opora. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.
- [18] Česká republika. Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů. In: *portal.gov.cz*. 2002. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=53459&nr=198~2F2002&rpp=15#local-content>
- [19] BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3150-9.
- [20] NAUMANN, Friedrich. *Dějiny informatiky: od abaku k internetu*. Praha: Academia, 2009. Galileo. ISBN 978-80-200-1730-7.
- [21] Historie internetu. *Jak na internet* [online]. cz.nic, 2014 [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: <https://www.jaknainternet.cz/page/1205/historie-internetu/>
- [22] OPÁLKA, Šimon. *Sociální síť: Vznik, vývoj a možná budoucnost* [online]. Praha, 2010 [cit. 2017-04-15]. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Ing. Libor Měsíček.
- [23] Sociální síť a jejich vývoj: pohled do historie. *Objevit.cz* [online]. 2013 [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: <http://objevit.cz/socialni-site-vyvoj-pohled-do-historie-t22280>
- [24] Number of social media users worldwide from 2010 to 2020. *Statista.com* [online]. [cit. 2017-02-07]. Dostupné z:

<https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/>

[25] Most famous social network sites worldwide. *Statista.com* [online]. [cit. 2017-02-07]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

[26] Social media by the numbers. *Huntingtonpost.com* [online]. 2016 [cit. 2017 02-07]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/piyush-mangukiya/social-media-by-the-numbe_b_9757926.html

[27] Sociální sítě 2015: Facebook versus ostatní. *Markomu.cz* [online]. 2015 [cit. 2017-02-07]. Dostupné z: <https://www.markomu.cz/socialni-site-2015/>

[28] Global social media research summary 2017. *Smartinsights.com* [online]. 2017 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.smartinsights.com/social-media-marketing/social-media-strategy/new-global-social-media-research/>

[29] Facebook a jeho stručná historie. *Proexperty.cz* [online]. 2013 [cit. 2017 02 08]. Dostupné z: <http://www.proexperty.cz/web-2-0/socialni-site/105-5-1-facebook-a-jeho-strucna-historie>

[30] Google spustil Google+, konkurenci Facebooku. *Zive.cz* [online]. 2011 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.zive.cz/clanky/google-spustil-google-konkurenci-facebooku/sc-3-a-157744/default.aspx>

[31] Intagram: o nejoblíbenějším fotomrvítku. *Digiarena.cz* [online]. 2012 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <https://digiarena.e15.cz/instagram-o-nejoblibenejsim-fotomrvitku>

[32] Intagram. *Zive.cz* [online]. [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.zive.cz/instagram/sc-459/default.aspx?pgnum=2>

[33] YouTube. *Zive.cz* [online]. [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.zive.cz/youtube/sc-509/default.aspx>

- [34] Twitter. *Zive.cz* [online]. [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.zive.cz/twitter/sc-257/default.aspx>
- [35] Dezinformace a propaganda: Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám. *Mvcr.cz* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/cthh/clanek/centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam.aspx>
- [36] Google play. *První pomoc* [online] 2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.cube.gdpc.cze&hl=cs>
- [37] THOMPSON, Robin L. Radicalization and the Use of Social Media. *Journal of Strategic Security* [online]. 2011, (4), 167 - 190 [cit. 2017-03-23]. DOI: <http://dx.doi.org/10.5038/1944-0472.4.4.8>.
- [38] The American Red Cross and Dell Launch First-Of-Its-Kind Social Media Digital Operations Center for Humanitarian Relief. *American Red Cross* [online]. 2017 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.redcross.org/news/press-release/The-American-Red-Cross-and-Dell-Launch-First-Of-Its-Kind-Social-Media-Digital-Operations-Center-for-Humanitarian-Relief>
- [39] Social Media and Disasters: Best Practise and Lessons Learned. *American Red Cross* [online]. 2013 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: https://www.redcross.org/images/MEDIA_CustomProductCatalog/m22442828_Social_Media_-_Suzanne_Bernier_-_SB_Crisis_Consulting.pdf
- [40] LINDSAY, Bruce R. *Social Media and Disasters: Current Uses, Future Options, and Policy Considerations* [online]. In: . Congressional Research Service, 2011 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: http://www.nisconsortium.org/portal/resources/bin/Social_Media_and_Dis_1423591240.pdf

[41] CROWE, Adam S. *Leadership in the open: a new paradigm in emergency management*. ISBN 9781466558236.

[42] Social Media in Emergency Management. *Federal Emergency Management Agency: Emergency Management Institute* [online]. 2015 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <https://training.fema.gov/is/courseoverview.aspx?code=IS-42>

[43] HOUSTON, Brian J. a et al. *Social media and disasters: a functional framework for social media use in disaster planning, response, and research* [online]. [cit. 2017 03 24]. DOI: 10.1111. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/J_Brian_Houston/publication/265912328_Social_media_and_disasters_A_functional_framework_for_social_media_use_in_disaster_planning_response_and_research/links/54465b980cf2f14fb80f333a.pdf

[44] IMRAN, Muhammad, Carlos CASTILLO, Fernando DIAZ a Sarah VIEWEG. Processing Social Media Messages in Mass Emergency: A Survey. *ACM Computing Surveys* [online]. New York, 2015, (47) [cit. 2017-03-24]. DOI: 10.1145/2771588. Dostupné z: http://mimran.me/papers/processing_social_media_messages_in_mass_emergency_survey.pdf

[45] SCHOEPP, Pierre, Bennet M. HAMMER a James L. PARISH. The use of social media as knowledge management systems in active shooting situations: A participatory action research of university crisis management systems. *Northeast Decision Sciences Institute* [online]. [cit. 2017-03-24].

[46] Dotazník č. 1:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdUVzrJZp6PCmY6cxgTdnhnuYentT_Tzqi4llgNkHkvkjrF9A/viewform

[47] Dotazník č. 2: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfsw_hNdo5j1-U0zm2qKc4d_ssZUsJ1DZ-Eqym2iLRQzNtiQ/viewform

11.1 Právní předpisy

[48] Česká republika. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *portal.gov.cz*. 2000. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=49556&nr=239~2F2000&rpp=15#local-content>

[49] Česká republika. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů. In: *portal.gov.cz*. 2000. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=49557&nr=240~2F2000&rpp=15#local-content>

[50] Česká republika. Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. In: *portal.gov.cz*. 2002. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=53776&nr=380~2F2002&rpp=15#local-content>

[51] Česká republika. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. In: *portal.gov.cz*. 2004. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=58370&nr=500~2F2004&rpp=15#local-content>

[52] Česká republika. Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. In: *portal.gov.cz*. 1998. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=46612&nr=110~2F1998&rpp=15#local-content>

[53] Česká republika. Zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů. In: *portal.gov.cz*. 2014. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=82522&nr=181~2F2014&rpp=15#local-content>

11.2 Ostatní zdroje

Pracovníci Oddělení krizového managementu Magistrátu hl. m. Prahy

Pracovníci Odboru ochrany obyvatelstva a krizového řízení HZS hl. m. Prahy

PhDr. Václav Adámek (odborník na terorismus)

Ing. Daniel Maršálek, Ph.D (odborník na letištní bezpečnost)

12 Seznam použitých obrázků

Obrázek 1 - Výsledky SWOT analýzy.....	46
Obrázek 2 - Jaké je Vaše pohlaví?	50
Obrázek 3 - Jaký je Váš věk?.....	51
Obrázek 4 - Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	52
Obrázek 5 - Používáte sociální sítě?	53
Obrázek 6 - Jaké sociální sítě používáte?.....	54
Obrázek 7 - Kolik hodin denně aktivně trávíte na sociálních sítích?	55
Obrázek 8 - Máte tzv. chytrý telefon s připojením k internetu?	56
Obrázek 9 - Využíváte na něm některé sociální sítě?	57
Obrázek 10 - Z jakého zdroje se nejčastěji dozvídáte o mimořádných událostech?	58
Obrázek 11 - Dozvěděl/a jste se někdy o mimořádné události ze sociální sítě?.	59
Obrázek 12 - O jaké události jste se ze sociální sítě dozvěděl/a?	60
Obrázek 13 - Domníváte se, že informace vyskytující se na sociálních sítích jsou důvěryhodné? (např. věřil/a byste výzvě k ukrytí získané ze sociální sítě?).....	61
Obrázek 14 - Uvítal/a byste v rámci navrhovaných příspěvků na sociálních sítích naučné zprávy? (týkající se informací např. co dělat při evakuaci, co do evakuačního zavazadla, jak se chovat při úniku nebezpečných látek atd.).....	62
Obrázek 15- Sledujete na sociálních sítích příspěvky organizací zabývajících se ochranou obyvatelstva, prevencí nehod atd. (Záchranný kruh, HZS ČR, BESIP...)?.....	63
Obrázek 16 - Jaké organizace zabývajících se ochranou obyvatelstva, prevencí nehod apod. sledujete na sociálních sítích?	64
Obrázek 17- Sledujete stránky Vaší obce/města na sociálních sítích?	65
Obrázek 18 - Informuje Vás obec/město skrze tyto stránky o mimořádných událostech, krizových situacích, výpadcích dodávek vody, výpadcích elektrické energie apod.?.....	66

Obrázek 19 - Zúčastnil/a byste se online kurzů týkajících se ochrany obyvatelstva, první pomoci apod.?	67
Obrázek 20- Stáhl/a byste si aplikaci do mobilního telefonu poskytující informace o mimořádných událostech, krizových situacích, návody jak se chovat při různých situacích...?	68
Obrázek 21 - Co si osobně myslíte o zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva?	69
Obrázek 22 - Využíváte ve Vašem úřadu sociální sítě ke komunikaci s občany?	71
Obrázek 23 - Z jakého důvodu sociální sítě nevyžíváte?	72
Obrázek 24 - Jaké druhy sociálních sítí využíváte?	73
Obrázek 25 - K jakému účelu sociální sítě využíváte?	74
Obrázek 26 - Myslíte si, že by se sociální sítě měly, jako typ nového média, zařadit do systému ochrany obyvatelstva? (varování občanů skrze sociální sítě, výuka občanů v oblasti ochrany obyvatelstva apod.)	75

13 Seznam příloh

Příloha č. 1: Vývoj počtu uživatelů sociálních sítí

Příloha č. 2: Světově nejpoužívanější sociální síť

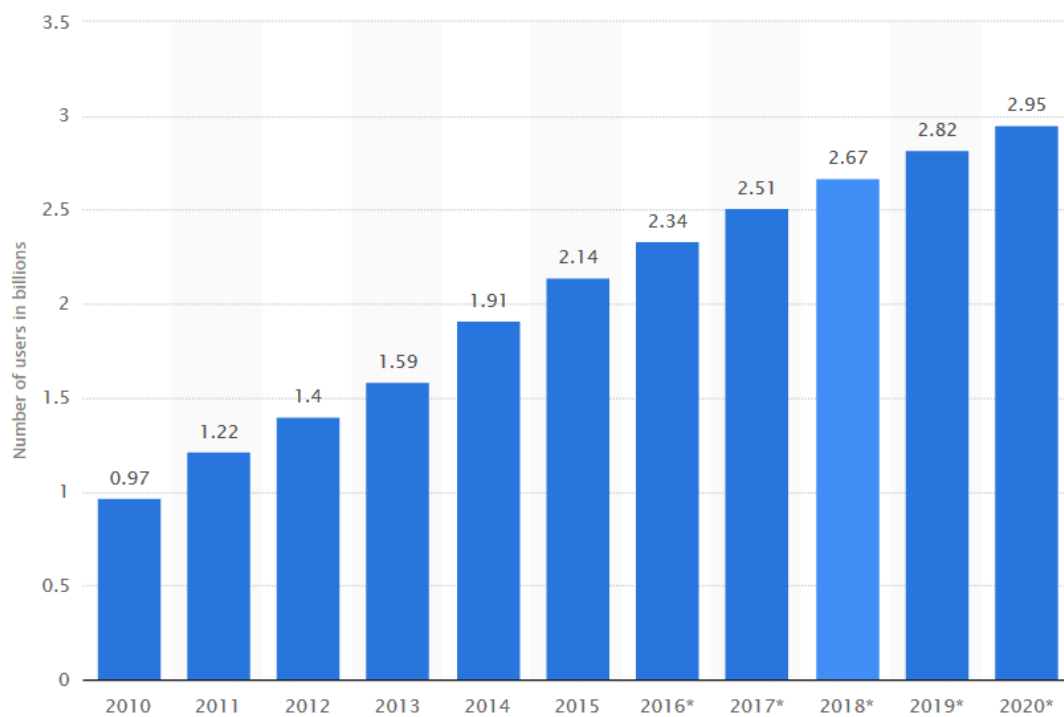
Příloha č. 3: Světově nejpoužívanější sociální síť

Příloha č. 4: Věkové rozvrstvení uživatelů jednotlivých sociálních sítí

Příloha č. 5: Dotazník určený pro širokou veřejnost

Příloha č. 6: Dotazník určený pro odbornou veřejnost

Příloha č. 1: Vývoj počtu uživatelů sociálních sítí

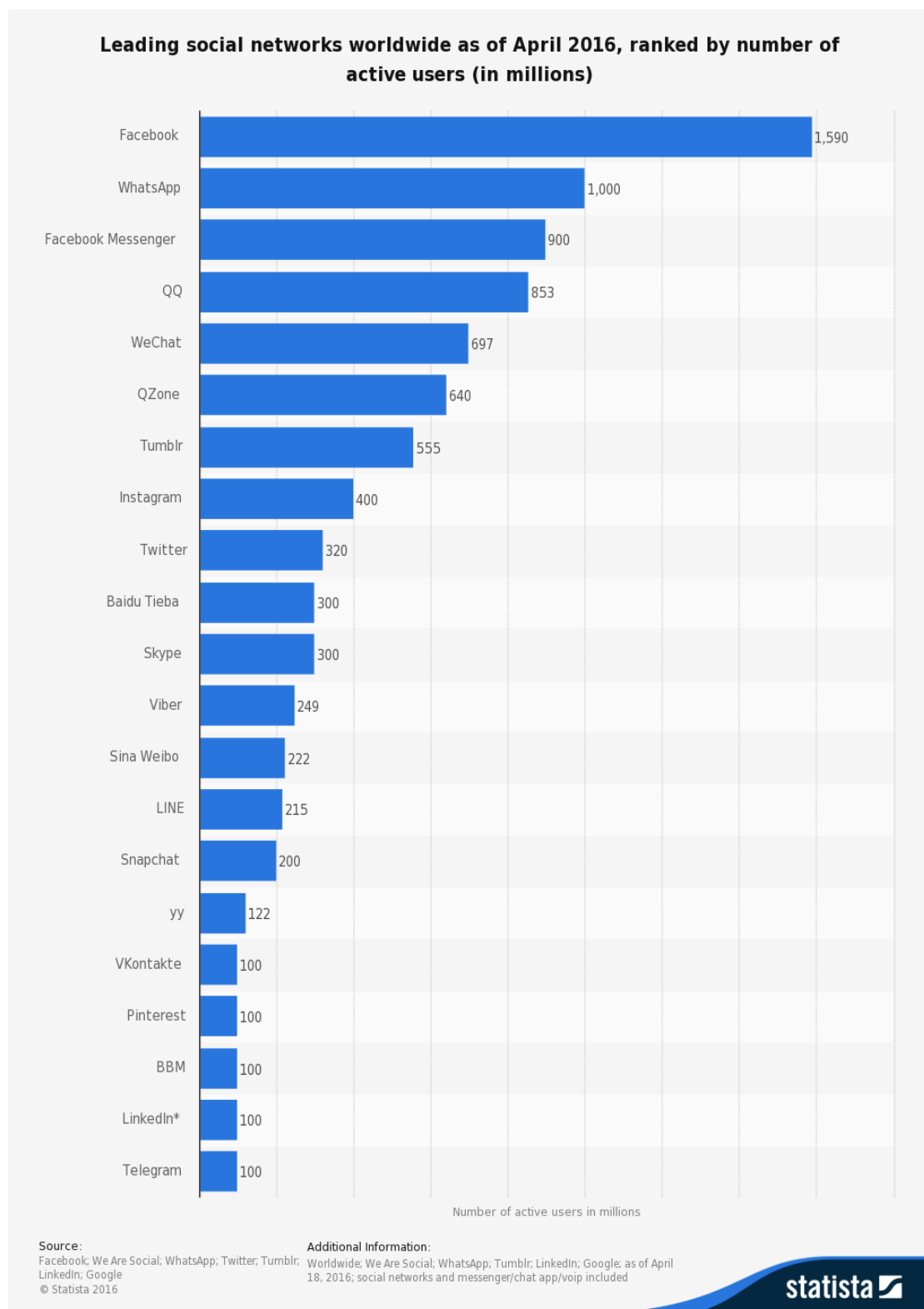
Obrázek 27 - Vývoj počtu uživatelů sociálních sítí (Number of social media users worldwide from 2010 to 2020. In: Statista.com [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/> /)

Příloha č. 2: Světově nejpoužívanější sociální sítě

Obrázek 28 Světově nejpoužívanější sociální sítě (Social Media Active Monthly Users: 2016. In: Huntingtonpost.com [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/piyush-mangukiya/social-media-by-the-numbe_b_9757926.html)

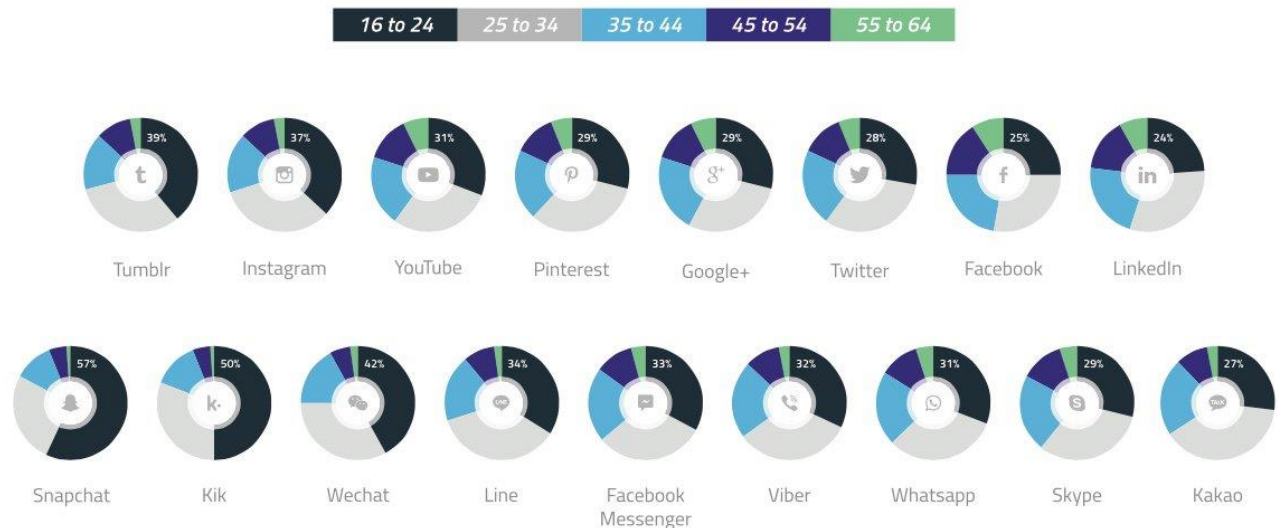
Příloha č. 3: Světově nejpoužívanější sociální sítě

Obrázek 29 Světově nejpoužívanější sociální sítě (Leading social networks worldwide: ranked by number of active users. In: Smartinsights.com [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: http://www.smartinsights.com/wp-content/uploads/2016/05/statistic_id272014_global-social-networks-ranked-by-number-of-users-2016.png)

Příloha č. 4: Věkové rozvrstvení uživatelů jednotlivých sociálních sítí

Chart 26: ACTIVE USERS OF THE TOP SOCIAL PLATFORMS AND MESSAGING TOOLS, BY AGE

Question: Which of the following services have you used or contributed to in the past month using any type of device? e.g. PC/laptop, mobile phone, tablet, etc. // Which of the following mobile/tablet applications have you used in the past month? (on any device) // Source: GlobalWebIndex Q4 2014 // Base: Active social network and active app users aged 16-64, exc. China

Obrázek 30 Věkové rozvrstvení uživatelů jednotlivých sociálních sítí (Demographic use of social networks: age and gender. In: Smartinsights.com [online]. 2015 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.smartinsights.com/social-media-marketing/social-media-strategy/new-global-social-media-research/attachment/demographic-use-of-social-networks-age-and-gender/>

Příloha č. 5: Dotazník určený pro širokou veřejnost

1. Jaké je Vaše pohlaví?

žena

muž

2. Jaký je Váš věk?

do 10 let

od 11 do 15 let

od 16 do 20 let

od 21 do 25 let

od 26 do 30 let

od 31 do 35 let

od 36 do 40 let

od 41 do 45 let

od 46 do 50 let

od 51 do 55 let

od 56 do 60 let

od 61 do 65 let

od 66 do 70 let
nad 70 let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

bez vzdělání
základní
střední vzdělání s výučním listem
střední vzdělání s maturitou
vyšší odborné vzdělání
vysokoškolské bakalářské vzdělání
vysokoškolské magisterské vzdělání
vysokoškolské doktorské vzdělání

4. Používáte sociální sítě?

ano

ne

4.1. Jaké sociální sítě používáte?

5. Kolik hodin denně aktivně trávíte na sociálních sítích?

méně než 1 hodinu
1 - 2 hodiny
2 - 3 hodiny
3 - 4 hodiny
více jak 4 hodiny

6. Máte tzv. chytrý telefon s připojením k internetu?

ano

ne

6.1. Využíváte na něm některé sociální sítě?

ano

ne

7. Z jakého zdroje se nejčastěji dozvídáte o mimořádných událostech?

sociální sítě
noviny
televize
rádio
internet - zpravodajské portály
od známých, kolegů, rodiny apod.
z jiného zdroje

nevím

8. Dozvěděl/a jste se někdy o mimořádné události ze sociální sítě?

ano

ne

nevím

8.1. O jaké události jste se ze sociální sítě dozvěděl/a?

9. Domníváte se, že informace vyskytující se na sociálních sítích jsou důvěryhodné? (např. věřil/a byste výzvě k ukrytí získané ze sociální sítě?)

ano

ne

nevím

10. Uvítal/a byste v rámci navrhovaných příspěvků na sociálních sítích naučné zprávy? (týkající se informací např. co dělat při evakuaci, co do evakuačního zavazadla, jak se chovat při úniku nebezpečných látek atd.)

ano

ne

nevím

11. Sledujete na sociálních sítích příspěvky organizací zabývajících se ochranou obyvatelstva, prevencí nehod atd. (Záchranný kruh, HZS ČR, BESIP...)?

ano

ne

nevím

11.1. Jaké organizace zabývajících se ochranou obyvatelstva, prevencí nehod apod. sledujete na sociálních sítích?

12. Sledujete stránky Vaší obce/města na sociálních sítích?

ano

ne

nevím

12.1. Informuje Vás obec/město skrze tyto stránky o mimořádných událostech, krizových situacích, výpadcích dodávek vody, výpadcích elektrické energie apod.?

ano

ne
nevím

13. Zúčastnil/a byste se online kurzů týkajících se ochrany obyvatelstva, první pomoci apod.?

ano
ne
nevím

14. Stáhl/a byste si aplikaci do mobilního telefonu poskytující informace o mimořádných událostech, krizových situacích, návody jak se chovat při různých situacích...?

ano
ne
nevím

15. Co si osobně myslíte o zapojení sociálních sítí do systému ochrany obyvatelstva?

Příloha č. 6: Dotazník určený pro odbornou veřejnost

1. Využíváte ve Vašem úřadu sociální sítě ke komunikaci s občany?

ano
ne
nevím

2. Jaké druhy sociálních sítí využíváte?

Facebook
Twitter
YouTube
Instagram
WhatsApp
Jiné

2.1 Z jakého důvodu sociální sítě nevyžíváte?

3. K jakému účelu sociální sítě využíváte?

Preventivně výchovná činnost
Varování obyvatelstva
Informování občanů o mimořádných událostech
Informování občanů o činnosti úřadu

Informování občanů o dění ve městě/kraji

Jiné

- 4. Myslíte si, že by se sociální sítě měly, jako typ nového média, zařadit do systému ochrany obyvatelstva? (varování občanů skrze sociální sítě, výuka občanů v oblasti ochrany obyvatelstva apod.)**